Ազգ
AZG
armenian daily

Հոկտեմբեր 30
1992
Ուրբաթ

օրաթերթ
Բ տարի, թիվ 120 (212)
գինը 2 ռ.

Երեւան 375010
Հանրապետության 47

դասիչ 69149

հեռ. 581841, ֆաքս 562941, տելեքս 243266 CPRI SU

Ղարաբաղում մեծաթիվ զոհեր

Համաձայն «Սնարք» գործակալության տվյալների, անցած շաբաթվա ընթացքում Ղարաբաղում դիտորդներն արձանագրել են մարտական գործողությունների կտրուկ ակտիվացում: Միայն վերջին երկու օրերի ընթացքում ուժգին հրետակոծությունների եւ ռազմական ինքնաթիռների ռմբակոծությունների հետեւանքով Ղարաբաղի հայկական բնակավայրերում զոհվել է մոտ 10 մարդ, այդ թվում՝ ութսունամյա ծերունի:

Դրա հետ մեկտեղ Ղարաբաղի արեւելքում, հյուսիսում եւ հարավում ապարդյուն հարձակումների հետեւանքով ադրբեջանական բանակը, համաձայն Ղարաբաղի «Նորություններ» գործակալության, կորցրել է մոտ 50 զինվոր: Հայկական կողմից պաշտպանական մարտերի ընթացքում զոհվել է առնվազն 5 եւ վիրավորվել 15 մարդ: ■

ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ՈՂՋՈՒՆՈՒՄ Է ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՐՑՈՎ ՄԱԿ-Ի ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Հայաստանի Հանրապետությունը ողջունում է ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի հայտարարությունը, որով կոչ է արվում անհապաղ դադարեցնել կրակը Լեռնային Ղարաբաղի տարածքում, վերացնել բոլոր տիպի շրջափակումները եւ հավանություն է տալիս գլխավոր քարտուղարի ծրագրին՝ ներկայացուցիչ ուղարկել շրջան հարցի խաղաղ եւ լիարժեք կարգավորման նպատակով, հոկտեմբերի 28-ին Նյու Յորքում հայտարարեց ՄԱԿ-ում Հայաստանի մշտական ներկայացուցիչ Ալեքսանդր Արզումանյանը:

Անվտանգության խորհրդի այս քայլը նոր դրական ուղղություն է, որի շնորհիվ ՄԱԿ-ը կարող է օգնել, ուժեղացնել եւ առաջ մղել տարածաշրջանում կոնֆլիկտի խաղաղ կարգավորման ԵԱՀԽ-ի Մինսկում սկսած գործընթացը:

– Սա գործունեության այն ճիշտ եղանակն է, որը կարող է միավորել ՄԱԿ-ի եւ ԵԱՀԽ-ի ջանքերը,– ասաց Արզումանյանը: Մենք մեր խորին երախտագիտությունն ենք հայտնում ԵԱՀԽ-ին՝ տարածաշրջանում խաղաղություն հաստատելու ջանքերի համար: Հայաստանը հույսով սպասում է Մինսկի խաղաղարար խորհրդաժողովի աշխատանքների օր առաջ վերսկսմանը:

ԵԱՀԽ-ն անառարկելիորեն աշխարհում շատ բան է արել դեպի լավը, եւ մենք հավատում ենք, որ Մինսկի խորհրդաժողովը նույն արդյունքը կունենա մեր հարցում, ասաց Ալեքսանդր Արզումանյանը:

Հայաստանի Հանրապետությունը արձագանքեց ստեղծված նոր փաստաթղթին՝ իր կողմից հանդես գալով հայտարարությամբ, ողջունելով ՄԱԿ-ի այս որոշումը, որը կբարելավի ՄԱԿ-ի եւ ԵԱՀԽ-ի միջեւ եղած աշխատանքային կապերը:

Արզումանյանն իր հայտարարության մեջ նշեց, թե Հայաստանը ջերմորեն ողջունում է ՄԱԿ-ի եւ ԵԱՀԽ-ի միջեւ ավելի սերտ համագործակցությունը եւ նրանց աշխատանքի համակարգման ջանքերը: Այս երկու կազմակերպությունները կարող են եւ պետք է լրացնեն մեկմեկու, ասաց ՀՀ ներկայացուցիչը:

Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը խնդրանքով դիմել էր Անվտանգության խորհրդին Լեռնային Ղարաբաղի հիմնահարցին նվիրված արտահերթ ժողով հրավիրել: Հոկտեմբերի 12-ին Անվտանգության խորհրդին ուղղված նամակում Արզումանյանը կոչ է արել ՄԱԿ-ին *«օգտվել մշակված հարուստ մեխանիզմներից, ընդունել եւ իրագործել համաձայնություն՝ կրակի երկարատեւ դադարեցման վերաբերյալ»*:

Հոկտեմբերի 28-ի հայտարարությամբ Անվտանգության խորհուրդը կոչ է արել անհապաղ հրավիրել Մինսկի համաժողով եւ սկսել քաղաքական բանակցությունները՝ ըստ նախագահի կողմից ընդունված կարգի:

Անվտանգության խորհուրդը վերջին անգամ Լեռնային Ղարաբաղի իրավիճակը քննարկել էր օգոստոսի 26-ին, որի ընթացքում հանդես էր եկել այն հայտարարությամբ, թե խորհուրդը պետք է քննարկի ՄԱԿ-ի դերը Լեռնային Ղարաբաղի հիմնահարցի կարգավորման վերաբերյալ, շրջանում իրադրության զարգացման լույսի ներքո, ճիշտ ժամանակին:

Արզումանյանը հայտնեց, թե Հայաստանի կառավարությունը խնդրել է ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդին որոշակի գործողություններ ձեռնարկել, քանի որ եկել է ժամանակը եւ պահանջվում է ՄԱԿ-ի ուղղակի միջամտությունը: Ինչպես տեղեկացնում է «Սնարք» գործակալությունը, ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի հայտարարությունը ողջունող ուղերձով Բուտրոս Ղալիին եւ Անվտանգության խորհրդի նախագահին է դիմել Հայաստանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը: ■

ՀՌԱԿ Հանրապետական եւ ՌԱԿ Կենտրոնական վարչությունների համատեղ նիստը քննում է Հայաստանի եւ սփյուռքի հարցերը

Հոկտեմբերի 28-ին տեղի ունեցավ ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության եւ ՌԱԿ Կենտրոնական վարչության աշխատանքային երկրորդ նիստը, որի ժամանակ քննարկվեց Հայաստանում ստեղծված սոցիալ-քաղաքական վիճակը:

Զեկուցումներով հանդես եկան. հանրապետության տնտեսական դրության մասին՝ ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության անդամ, ՀՀ ԳԽ պատգամավոր Սամվել Սահակյանը, ՀՀ Գերագույն խորհրդի աշխատանքների եւ այնտեղ տիրող մթնոլորտի եւ միտումների մասին՝ ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության անդամ, ՀՀ ԳԽ ՀՌԱԿ խմբակցության նախագահ Վիգեն Խաչատրյանը, Արցախի եւ տեղական ինքնակառավարման հարցերի մասին՝ ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության անդամ, ՀՀ ԳԽ պատգամավոր Պետրոս Քացախյանը, տիրող քաղաքական իրավիճակի մասին՝ ՌԱԿ Կենտրոնական վարչության փոխատենապետ Երվանդ Ազատյանը, Ռամկավար ազատական կուսակցության գործունեության մասին՝ ՌԱԿ Կենտրոնական վարչության անդամ Վաչե Ղազարյանը, ՀՌԱԿ-ի գործունեության եւ խնդիրների մասին՝ ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության ատենապետ Ռուբեն Միրզախանյանը:

Ներկայացված հիմնահարցերի շուրջ ծավալվեց մտքերի փոխանակություն, որ կշարունակվի հոկտեմբերի 29-ին, երբ կքննարկվեն օրակարգի մնացյալ հարցերը:

Որոշվեց քննարկվող հարցի վերաբերյալ հանդես գալ ՀՌԱԿ Հանրապետական եւ ՌԱԿ Կենտրոնական վարչությունների համատեղ հայտարարությամբ: ■

«Հայաստան» հիմնադրամի բաժանմունքներ արտասահմանում

Կես տարի առաջ ստեղծված «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամն արդեն բաժանմունքներ է բացել աշխարհի շատ երկրներում: Այդ մասին նշվեց երեկ Երեւանում բացված հիմնադրամի խնամակալների խորհրդի նիստում:

Հայաստանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը նշեց, որ *«հսկայական աշխատանք է կատարվել հիմնադրամի սահմաններում ծրագրերի մշակման ուղղությամբ»*: Տեղական կոմիտեներ են գործում ԱՄՆ-ում, Եվրոպայում եւ Լատինական Ամերիկայում: Տեր-Պետրոսյանն ափսոսանք հայտնեց, որ դեռ չի հաջողվել զգալի հաջողությունների հասնել Մերձավոր եւ Միջին Արեւելքում, ուր բնակվում է մի քանի հարյուր հազար հայ: Խնամակալների խորհրդի նիստը, որին մասնակցում են Վազգեն Ա եւ Գարեգին Բ կաթողիկոսները, ՀԲԸՄ նախագահ Լուիզ Մանուկյան-Սիմոնը, ազգային գործիչներ Հրայր Հովնանյանը եւ Երվանդ Ազատյանը եւ սփյուռքի այլ ներկայացուցիչներ, կտեւի երեք օր: ■

Հայաստանն ստեղծում է ազգային բանակ

Երեկ Երեւանում տեղի ունեցավ պաշտպանության եւ ազգային բանակի ստեղծման հարցերով հանրապետական խորհրդակցություն, որին մասնակցել են նախագահը, վարչապետը եւ հանրապետության այլ բարձրաստիճան ղեկավարներ:

Հայ ժողովրդին անհրաժեշտ է խաղաղություն, որտեղ նա կարողանա դրսեւորել իր բոլոր ստեղծագործական կարողությունները, հայտարարեց Հայաստանի պաշտպանության նախարարի պաշտոնակատար Վազգեն Մանուկյանը: *«Սակայն երբ որեւէ մեկը կարծում է, թե Հայաստանը զիջելով Ղարաբաղը խաղաղություն ձեռք կբերի, նա խստագույնս սխալվում է»*, նշեց նա: Նրա կարծիքով, կորցնելով Լեռնային Ղարաբաղը, Հայաստանը կվերածվի թույլ պետության, որն անկարող կլինի ապահովել սեփական զարգացումը: *«Մեզ ուժ է անհրաժեշտ եւ այդ ուժը ազգային բանակն է»*, նշեց նա: Այժմ Հայաստանը թեւակոխում է նոր փուլ, սկսվում է կազմավորվել կանոնավոր բանակ: Վազգեն Մանուկյանը նշեց, որ *«այն կովկասյան ազգությունը, որն ավելի արագ կձեւավորի, կստեղծի կանոնավոր բանակ, ձեռք կբերի իրական ուժ, նա էլ հնարավորություն կունենա տնօրինել իր ճակատագիրը, կապահովի խաղաղությունը եւ ժողովրդի բարգավաճման հեռանկարները»*:

Հայաստանի վարչապետ Խ. Հարությունյանը հայտարարեց, որ այսօր ոչ միայն ղեկավարությունը, այլ նաեւ ամբողջ ժողովուրդը գիտակցում է ազգային բանակի ստեղծման անհրաժեշտությունը: *«Մենք պետք է ստեղծենք ոչ թե բանակաշատ ինչ-որ բան, այլ ժամանակակից ազգային բանակ»*, ավելացրեց Հարությունյանը: ■

Կատաղի մարտեր Ղարաբաղի հարավում

Փառուխ–Քարագլուխ ուղղությամբ գրոհը ետ է մղվել

Ինչպես Ստեփանակերտից հաղորդում է մեր սեփական թղթակից **Վահրամ Աղաջանյանը**, հոկտեմբերի 28-ին, ժամը 11:50-ին ադրբեջանական ռազմական ինքնաթիռը ռմբակոծել է Ասկերանի շրջանի Սեյդիշեն գյուղը: Կան ավերածություններ եւ վիրավորներ: Նույն օրը Մարտակերտի շրջանի Վանք գյուղի ռմբակոծության ժամանակ զոհվել է մեկ եւ վիրավորվել մեկ մարդ:

«Նոյյան տապան»-ը տեղեկացնում է, որ նույն օրը երեկոյան տանկերից, հաուբիցներից եւ «Գրադ» կայանքներից ուժգին հրետակոծության են ենթարկվել Ասկերանի շրջանի Փառուխ եւ Քարագլուխ գյուղերը, որից հետո ադրբեջանական կազմավորումները գրոհել են գյուղերի ուղղությամբ: Հարձակման ժամանակ ադրբեջանական ռազմական ինքնաթիռները մի քանի գնդիկային ռումբեր են նետել: Հայկական ինքնապաշտպանության ուժերի մեծ ջանքերի գնով հաջողվել է կասեցնել թշնամու գրոհը նրան պատճառելով կենդանի ուժի եւ մարտական տեխնիկայի մեծ կորուստներ: Սպանվել են մի քանի տասնյակ ադրբեջանցիներ: Հայկական կողմից զոհվել են հինգ, վիրավորվել 12 զինվորներ: Միաժամանակ հրետակոծվել են նաեւ Ասկերանի շրջանի Արդալ եւ Գյուլափլի գյուղերը: «ՆՏ»-ն տեղեկացնում է նաեւ, թե հոկտեմբերի 28-ին ադրբեջանական կազմավորումները գրոհ են ձեռնարկել Հադրութի շրջանի Խծաբերդ գյուղի ուղղությամբ: Կատաղի մարտերից հետո թշնամին ստիպված է եղել նահանջել մարտադաշտում թողնելով 20 սպանված, մեկ խփված տանկ եւ մեկ հետեւակի մարտական մեքենա: Այնուամենայնիվ, ինչպես Ստեփանակերտից հաղորդում է մեր սեփական թղթակիցը, մարտերի ընթացքում հայկական ինքնապաշտպանության ուժերն ստիպված են եղել զիջել մի քանի բարձունքներ, որոնցից կարեւորագույնը Թոփախաչ լեռն է:

Երեկ առավոտյան, ինչպես տեղեկացնում է «Սնարք» գործակալությունը, «Գրադ» կայանքներից հրետակոծվել են Մարտունու շրջկենտրոնը եւ շրջանի Աշան գյուղը: Ըստ նախնական տվյալների, երեք հոգի վիրավորվել է: Երեկ երեկոյան ժամը 17:30-ին ադրբեջանական օդուժը ռումբեր է նետել Ասկերանի շրջանի մի շարք բնակավայրերի վրա: Մանրամասները ճշտվում են:

Գորիս–Լաչին–Ստեփանակերտ ճանապարհը գործում է անխափան: ■

Տավուշի շրջանում ավերածություններ

Հրետակոծվում են Սոդքի ոսկու հանքերը

Երեկ եւ նախորդ երեկոյան իրադրությունը Հայաստանի սահմանամերձ շրջաններում շարունակում էր մնալ լարված: Ինչպես հաղորդում է «Նոյյան տապան» գործակալությունը, հոկտեմբերի 28-ի երեկոյան Նախիջեւանի տարածքից հրետակոծվել է Արարատի շրջանի տարածքը: Տուժածներ չկան: Երեկ առավոտյան գործողություններն այդ ուղղությամբ վերսկսվել են:

Վարդենիսի շրջանի պարետատնից հայտնում են, թե հոկտեմբերի լույս 29-ի գիշերը թնդանոթներից հրետակոծվել են Սոդքի ոսկու հանքերը: Երեկ առավոտյան իրադրությունը հանգիստ էր: Լրատվական գործակալությունները հայտնում են նաեւ, թե հոկտեմբերի 28-ի երեկոյան տանկերից, հետեւակի մարտական մեքենաներից եւ «Գրադ» կայանքներից հրետակոծվել են Տավուշի շրջանի Մովսես եւ Այգեպար գյուղերը, ինչպես նաեւ Բերդ շրջկենտրոնը: Վիրավորվել է երկու մարդ, ավերվել է երեք տուն: Գիշերը եւ երեկ իրադրությունը հանգիստ էր:

Նախորդ գիշեր Ադրբեջանի տարածքից գնդակոծվել են Մեղրու շրջանի հայկական սահմանապահ ուղեկալներն ու Գորիսի շրջանի Խնածախ գյուղը, իսկ երեկ առավոտյան նաեւ Կապանի շրջանի հայկական ինքնապաշտպանական դիրքերը: Տուժածների մասին տեղեկություններ չկան: Գնդակոծվել է նաեւ Վայքի շրջանի սահմանամերձ Բարձրունի գյուղը:

Մինչդեռ, ինչպես հայտնում են ադրբեջանական աղբյուրները, հայկական ուժերը գնդակոծել են սահմանամերձ մի շարք բնակավայրեր: ■

Լ. Տեր-Պետրոսյան. «Եթե ԱՊՀ-ն կայանա, ապա առնվազն տասը տարվա ընթացքում»

«Եթե ԱՊՀ-ն կայանա, ապա դա տեղի կունենա առնվազն տասը տարվա ընթացքում», երեկ հայտարարեց Հայաստանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը: Ելույթ ունենալով պաշտպանության եւ ազգային բանակի ստեղծման հարցերով հանրապետական խորհրդակցությունում, նա ասաց, թե *«Հայաստանն արդեն ստորագրել է տասնյակ փաստաթղթեր ԱՊՀ շրջանակներում, սակայն դրանց 90 տոկոսը չի գործում»*: Նախագահի կարծիքով, չի գործում նաեւ կոլեկտիվ անվտանգության մասին պայմանագիրը: Ադրբեջանը ոտնձգություններ է կատարում Հայաստանի հանդեպ, սակայն ԱՊՀ երկրները ոչ մի արձագանք չեն դրսեւորում այդ կապակցությամբ, նշեց Տեր-Պետրոսյանը: Մենք պետք է մասնակցենք այն բոլոր գործընթացներին, որոնք կարող են մեզ տալ անվտանգության երաշխիք, սակայն այդպիսիք դեռ չկան: Մենք ինքներս պետք է ստեղծենք այդ երաշխիքները, ասաց նախագահը: Նա հաղորդեց, որ Ռուսաստանն արդեն Հայաստանին է հանձնել երկու դիվիզիա, իսկ երրորդը պայմանագրային հիմունքներով մնում է Ռուսաստանի հրամանատարության տակ:

Դրա հետ մեկտեղ նա նշեց, թե դժվար է կանխագուշակել Ռուսաստանում տեղի ունեցող գործընթացները, եւ ամեն պահ Ռուսաստանի զորքերը կարող են դուրս հանվել Հայաստանից: Ուստի, ասաց նախագահը, մենք արդեն իսկ պետք է նախապատրաստենք ռեզերվներ: Հայաստանն իր բանակն է ստեղծում ոչ թե հարձակողական նպատակների, այլ իր տարրական անվտանգությունն ապահովելու համար, հայտարարեց Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը: ■

digitised by A.R.A.R.@

Անահիտ Բայանդուր. «Ադրբեջանում նույնպես խաղաղություն են ուզում, բայց չգիտեն ինչպես»

Մեր թերթի նախորդ համարներից մեկում արդեն գրել էինք Հայաստանի Գերագույն խորհրդի պատգամավոր, Հելսինկյան քաղաքացիական ժողովի ազգային կոմիտեի անդամ Անահիտ Բայանդուրի՝ Բաքվում գտնվելու մասին:

Վերջին չորս տարիների ընթացքում դա թերեւս առաջին դեպքն էր, երբ Հայաստանի ներկայացուցիչը Հելսինկյան քաղաքացիական ժողովի պատվիրակության կազմում մասնակցեց Ադրբեջանի նույնատիպ կազմակերպության ղեկավար Զարդուշտ Ալիզադեի եւ նրա գործընկերների հրավիրած հանդիպմանը: Պատվիրակության կազմի մեջ էին նաեւ Գերմանիայի Բունդեստագի պատգամավոր Դիտրիխ Շպեռլինգը, Վրաստանի Հելսինկյան խմբի կոորդինատոր Ալեքսանդր Ռուսեցկին, Ռուսաստանից Մարինա Պավլովա-Սիլվանսկայան, Թուրքիայի Հելսինկյան կոմիտեի ներկայացուցիչները՝ հայտնի հասարակական գործիչ Մուրադ Բելգեն, կանանց եւ երեխաների իրավունքների պաշտպան Էսրա Կոչը, տնտեսագետ Չահադայ Անադոլը եւ գրող Ալի Բուլաչը: Նրանք նաեւ երեքօրյա այց կատարեցին Երեւան, մասնակցեցին Հայաստանի Հելսինկյան կոմիտեի կլոր սեղանին եւ հանդիպումներ ունեցան հայ մտավորականության եւ պետական պաշտոնյաների հետ: Ինչո՞ւ էր հանդիպումը կազմակերպվել Բաքվում եւ ի՞նչ նշանակություն կարող էր այն ունենալ: Այս հարցերով էլ սկսեցինք մեր զրույցը Անահիտ Բայանդուրի հետ:

– Մեր այցը բարի կամքի արտահայտման մի ձեւ էր եւ, ըստ էության, պատասխանն էր Ադրբեջանի Հելսինկյան քաղաքացիական ժողովի ազգային կոմիտեի անդամ Արզու Աբդուլաեւայի եւ Հելսինկյան միջազգային խմբի՝ օգոստոսին Երեւան կատարած այցին, որի ժամանակ էլ ծնվեց Բաքվի հանդիպման գաղափարը:

Ընդունելությունը լավ էր կազմակերպված, զգացվում էր մամուլի ներկայացուցիչների հետաքրքրությունը հատկապես Հայաստանի պատվիրակի նկատմամբ: Հելսինկյան խմբի ընդունած սկզբունքի համաձայն, իմ կարգավիճակը հնարավորություն էր տալիս ավելի ազատ արտահայտվել եւ ցույց տալ նաեւ սեփական դիրքորոշումս: Այդ մոտեցումը եւս ինձ թույլ էր տալիս ավելի ճիշտ ընկալել մասնակիցների տրամադրությունները:

– Եւ ի՞նչ եզրակացության հանգեցիք:

– Հիմնականն այն է, որ ադրբեջանցիները նույնպես ցանկանում են կրակի դադարեցում: Նրանցից շատերը չեն կարողանում հաշտվել այն մտքի հետ, որ գտնվում են պատերազմի մեջ: Այդ պայմաններում էլ բնազդաբար փնտրում են մեղավորների: Ու թեեւ նրանք նշում էին դրսի ուժերի ազդեցությունը, բայց ներքուստ «արհավիրքի» պատճառները վերագրում էին հայերին: Եւ մենք պետք է աշխատենք դա հասկանալ, եւ ընդհանրապես փորձենք իրար նայել մեկմեկու աչքերով: Միայն այդ դեպքում կգտնենք այն բնական փոխըմբռնումը, որը հնարավոր կդարձնի վերականգնել մեր մարդկային հարաբերությունները: Եւ սա պետք է անել բոլոր մակարդակներով՝ անձնականից մինչեւ պաշտոնական:

Ես կրկին զգացի անցած չորս տարիների ընթացքում մեր միջեւ գոյացած այն պատնեշը, որի հաղթահարմանը կարող են եւ պարտավոր են նպաստել հայ եւ ադրբեջանցի մտավորականները:

– Կարծում եք, թե միայն ցանկություններով ինչ-որ բան կարելի՞ է փոխել:

– Մենք կարող ենք միայն ընդհանուր մթնոլորտ ստեղծել, որից հետո հնարավորություն կընձեռնվի նաեւ այլ մակարդակներով պետական-պաշտոնական բանակցություններ վարել:

– Իսկ ելույթներն ինչպիսի՞ ուղղվածություն ունեին:

– Սկզբում կային մի քանի բորբոքված ելույթներ, որոնք առանձնապես ոչ մի արձագանք չգտան: Հիմնականում եւ հյուրերը, եւ կազմակերպիչները ցանկանում էին փակուղուց դուրս գալու ուղիներ փնտրել: Իսկ բորբոքված ելույթ ունեցողների թվում էին նաեւ տեղի ռուս համայնքի ներկայացուցիչները, որոնք առավելապես զարգացնում էին ադրբեջանական տեսակետը: Ես հասկացա, որ դա արհեստական երեւույթ է, եւ մենք պետք է հաշվի առնենք այն:

– Ժողովրդի տրամադրվածությունն զգացի՞ք:

– Զգացի ինչ-որ շվարածության մթնոլորտ: Բոլորն ուզում են, որ խաղաղություն լինի, բայց չգիտեն ինչպես: Նրանց թվում է, թե ինչ-որ տեղից որոշում կգա, եւ ամեն ինչ կլուծվի միանգամից:

– Որեւէ արդյունք ակնկալո՞ւմ եք:

– Ռուսեցկու, Շպեռլինգի, Պավլովա-Սիլվանսկայայի ելույթներում հնչեց հենց այն միտքը, որ պետք է փնտրենք ու գտնենք երկու կողմերի համար համոզիչ եւ ընդունելի ձեւեր: Իմ ելույթների հիմնական միտքն այն էր, որ անհրաժեշտ է առանց որեւէ նախապայմանի դադարեցնել կրակը, եւ որ այլեւս չզոհվեն ո՛չ հայ, ո՛չ ադրբեջանցի երիտասարդներ:

– Շփվելով Թուրքիայի պատվիրակության հետ եւ նաեւ նրանց հյուրընկալելով Հայաստանում, նկատեցի՞ք որեւէ տարբերություն ադրբեջանցիների եւ թուրքերի տված գնահատականներում:

– Մեր հանդիպումների մասնակից թուրքերն ու ադրբեջանցիները ներկայացնում էին իրենց երկրների Հելսինկյան քաղաքացիական ժողովի ազգային կոմիտեները, ուստի նրանց դիրքորոշումներում էական տարբերություններ չկային: Բոլորիս հիմնական սկզբունքը մեկն է՝ յուրաքանչյուր բռնության մերժում: Թուրքիայի ներկայացուցիչները մեծ հեղինակություն են վայելում Ադրբեջանում: Երբ թուրքերն ու հայերը միասին հանդես են գալիս նման հանդիպումներում, այդ փաստն ավելի համոզիչ է դառնում ադրբեջանցիների համար: Այսինքն՝ Թուրքիայի ներկայացրած առաջարկներն ադրբեջանցիներն ավելի հեշտությամբ են ընդունում, քան որեւէ այլ կողմի առաջարկ: Այժմ մեր նպատակներից մեկն է սահմանամերձ շրջաններում ստեղծել խաղաղության փոքրիկ օջախներ, որոնց վերահսկմանը կմասնակցեն նաեւ Թուրքիայի Հելսինկյան կոմիտեի անդամները: Պրն. Շպեռլինգի կարծիքով, նման միջոցառումները որոշ չափով կարող են վերակենդանացնել նաեւ փակուղի մտած ԵԱՀԽ-ի ընթացքը: Հատկապես ուզում եմ նշել պրն. Շպեռլինգի հետաքրքիր եւ բազմակողմանի ելույթի ազդեցությունը:

– Իսկ հիմա ի՞նչ եք մտադիր անել:

– Այժմ կողմերը կնախապատրաստեն իրենց տպավորությունները եւ կներկայացնեն Պրագայում գտնվող Հելսինկյան քաղաքացիական ժողովի կենտրոն, որտեղ էլ կարվեն համապատասխան հետեւություններ: Այնուհետեւ մեր պատվիրակությունը կմեկնի Հարավսլավիա՝ մասնակցելու ընդհանուր ժողովին: Այս անգամ երկու հոգի կներկայացնեն Ղարաբաղի Հելսինկյան խումբը եւ 4 հոգի՝ Հայաստանի Ազգային կոմիտեն:

– Դուք հավատո՞ւմ եք այդ ժողովների եւ ընդհանրապես Հելսինկյան շարժման արդյունավետությանը:

– Ես հավատում եմ, որովհետեւ համոզված եմ, թե ավելի լավ է գործել, ինչ-որ քայլեր անել, քան ոչինչ չանել:

Զրույցը վարեց
ՀԱԿՈԲ ԱՍԱՏՐՅԱՆԸ

2-3 տարի ԼՂՀ տնտեսության վերականգնման համար

Ինչպես երեկ «Սնարք»-ի թղթակցին հայտարարեց ԼՂՀ նախարարների խորհրդի նախագահի առաջին տեղակալ Բորիս Առուշանյանը, «պատերազմի հետեւանքով ավերված ԼՂՀ ժողովրդատնտեսական համալիրի վերականգնման համար անհրաժեշտ է 2-3 խաղաղ տարի»: Նրա խոսքերով, ներկայումս գրեթե բոլոր արդյունաբերական ձեռնարկությունները աշխատում են իրենց հզորությունների 1/3 չափով: Հանրապետությունը վերսկսեց ջահերի, կոնդենսատորների, կոշիկի, հում մետաքսի, ոգելից խմիչքների արտադրությունը: Այն հիմնականում առաքվում է Հայաստան: Սակայն վերականգնողական աշխատանքի տեմպերը լավ չեն ընթանում, գտնում է վարչապետի առաջին տեղակալը: Պատճառը վառելանյութի սուր պակասն է, որի պահանջները այժմ բավարարվում են միայն 10 տոկոսով: Ծանր ֆինանսական իրավիճակի պատճառով Լեռնային Ղարաբաղն ստիպված է վառելանյութը ստանալ միայն ապրանքափոխանակման միջոցով, ասաց Բորիս Առուշանյանը: ■

Ամենավատը Հայաստանում եւ Տաջիկստանում

Ամերիկացի մասնագետների գնահատմամբ, առաջիկա ձմռանը ԱՊՀ տարածքում ամենավատ վիճակում կհայտնվեն Հայաստանը եւ Տաջիկստանը: Այդ հանրապետություններում կզգացվի սննդամթերքի, էլեկտրաէներգիայի, դեղորայքի, տաք հագուստի եւ շինանյութի պակաս: Սոցիալապես անպաշտպան կլինեն փախստականները, գործազուրկները, թոշակառուները, բազմազավակ ընտանիքները: ԱՄՆ-ի պետդեպարտամենտի այդ տվյալները «Սնարք» գործակալությունն ստացել է Երեւանում ամերիկյան դեսպանատանը: Երեկ Տոկիոյում բացվեց նորանկախ պետություններին օգնություն ցուցաբերելու հարցերով միջազգային համաժողովը, որին կմասնակցի նաեւ ՀՀ արտգործնախարարի պաշտոնակատար Արման Կիրակոսյանը: ■

Թունդ ըմպելիքների ակցիզային հարկի դրույքաչափ

ՀՀ կառավարության որոշմամբ հանրապետությունում արտադրվող եւ գինու-օղու ապրանքախմբին պատկանող պտղահատապտղային թունդ ըմպելիքների համար սահմանվում է ակցիզային հարկի 5 տոկոս դրույքաչափ բացթողման գներով ապրանքի արժեքի նկատմամբ: ■

Ադրբեջանը կստորագրի՞ Ժնեւի կոնվենցիան

Միջազգային Կարմիր խաչի ներկայացուցիչների հետ հանդիպման ժամանակ Ադրբեջանի արտգործնախարար Թոֆիկ Ղասիմովը հայտարարել է, որ հնարավոր է իր հանրապետության միանալը 1949 թ. Ժնեւի կոնվենցիային: Այդ կոնվենցիան վերաբերում է գործող բանակում վիրավորների եւ հիվանդների ճակատագրին, ռազմագերիներին մարդասիրական վերաբերմունք ցույց տալուն: ■

Մեջլիսը քննում է Խոջալուի իրադարձությունները

Խոջալուի դեպքերի հետաքննությամբ զբաղվող Ադրբեջանի խորհրդարանական հանձնաժողովը չորեքշաբթի օրը Բաքվում հրապարակեց մարդկային զոհերի թիվը: Ըստ հանձնաժողովի նախագահ Ֆաքալիեւի, մինչեւ Խոջալուի դեպքերն այնտեղ ապրել է 3,5 հազար մարդ: Այսօրվա դրությամբ հանձնաժողովը հաստատել է 427 զոհվածների, 358 վիրավորների եւ 78 անհետ կորածների անունները: Ֆաքալիեւը հայտնեց, որ հանձնաժողովը վերջնական արդյունքները կներկայացնի նոյեմբերի 10-ին: ■

Քաղխորհուրդը տրամադրված է մարտականորեն

Հոկտեմբերի 29-ին կայացավ Երքաղխորհրդի հերթական նիստը: Օրակարգում թեեւ դրված էր 1992 թ. Երեւանի բյուջեի քննարկման հարցը, սակայն նիստը սկսվեց պատգամավորական խմբակցությունների եւ հանձնաժողովների կողմից արված մի շարք հայտարարություններով: Քաղաքի բոլոր թերությունների, քաղաքային իշխանությունների բոլոր սխալների ու թերացումների, բոլոր իրական ու ոչ իրական մեղքերի մեջ մեղադրելով քաղխորհրդի նախագահ Համբարձում Գալստյանին, քաղխորհրդի կրթության եւ մշակույթի, օրինականության եւ մարդու իրավունքների, տնտեսական հարցերով հանձնաժողովները, «Մայրաքաղաք» խմբավորումը պահանջեցին վերջինիս անվստահություն հայտնելու հարցը մտցնել օրակարգ: Թեեւ նախագահը բացակայում էր հանրապետությունից (խորհուրդը պահանջեց ներկայացնել՝ ինչո՞ւ եւ ո՞ւմ հետ է մեկնել պրն. Գալստյանը), սակայն հարցը մտավ օրակարգ: Հարցի քննարկումը ըստ կարգի պետք է կատարվի միմիայն նրա ներկայությամբ:

Թեեւ պատգամավորները համոզված չեն, որ անվստահության հարց բարձրացնելով արդյունքի կհասնեն (դրա համար կպահանջվի 134 ձայն), սակայն այս մթնոլորտում այլ բան սպասել խորհրդից հնարավոր չէր: Իսկ ինչ վերաբերում է պահանջի ու մեղադրանքի արդարացիությանը, կարծում ենք, դրանք չափազանց սուբյեկտիվ էին: Բյուջեի հարցի քննարկման ժամանակ դահլիճը կիսով չափ դատարկվեց, որից երեւաց, որ բյուջեի եւ քաղաքի կենսական հրատապ խնդիրների նկատմամբ վերաբերմունքը բավականին անլուրջ է: ■

Հայ մասնագետները վերապատրաստվում են Գերմանիայում

Օրերս Հայաստանից Գերմանիա մեկնեց հայ երիտասարդ մասնագետների ութ հոգանոց մի խումբ: Խմբի այցի եւ նպատակների մասին մեզ հաղորդեց Գերագույն խորհրդի միջպառլամենտական կապերի ավագ խորհրդատու Անահիտ Գասպարյանը: Նա նշեց, որ հայ մասնագետներին Գերմանիայում վերապատրաստելու պայմանավորվածությունը ձեռք է բերվել դեռեւս անցած տարի, երբ ԳԽ արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովը Դավիթ Վարդանյանի գլխավորությամբ գտնվում էր Գերմանիայում: Այն ժամանակ էլ տարբեր նախարարությունների հետ փոխադարձ պայմանավորվածություն ձեռք բերելուց հետո որոշվեց, որ հայ մասնագետներից մեկը կվերապատրաստվի Հեսսենի Լանդագում, մնացածները՝ արդյունաբերության պլանավորման, շինարարության, տրանսպորտի բնագավառներում: Երեք հոգի կաշխատեն բանկային համակարգում, իսկ մեկը Բոննի ոստիկանական դպրոցում: Վերապատրաստումը կտեւի երկու ամիս: Այս ծրագրի իրագործումը գերմանական կառավարության կողմից նախատեսել է Բունդեստագի պատգամավոր Դիտրիխ Շպեռլինգը: Նախնական պայմանավորվածության համաձայն, մյուս տարի Գերմանիա վերապատրաստման կուղարկվեն 10-15 մասնագետ: ■

Վաղարշակ Հարությունյանը ԱՊՀ միացյալ զինված ուժերի շտաբի պետի տեղակալ

Ըստ ԱՊՀ պետությունների ղեկավարների կողմից հոկտեմբերի 9-ին Բիշքեկում կնքված ռազմական համաձայնագրի, ԱՊՀ միացյալ զինված ուժերի գլխավոր հրամանատարությունում մշտական հիմունքներով աշխատանքի են անցել Համագործակցության պետությունների զինված ուժերի առաջին ներկայացուցիչները:

Ինչպես «Սնարք»-ի թղթակցին հաղորդեցին գլխավոր հրամանատարության հասարակական լրատվության կենտրոնում, նրանք կզբաղեցնեն ԱՊՀ միացյալ զինված ուժերի շտաբի պետի տեղակալի պաշտոնը եւ կներկայացնեն իրենց պետությունների շահերը: Հայաստանի պաշտպանության նախարարության կողմից այդ պաշտոնին է նշանակվել Վաղարշակ Հարությունյանը:

Վաղարշակ Հարությունյանը ծնվել է 1956 թ.: Զինված ուժերում ծառայում է 1973 թվից: 1978 թ. Կասպիական բարձրագույն ռազմածովային ուսումնարանն ավարտելուց հետո ծառայել է Խաղաղ օվկիանոսի նավատորմում: 1990-ից մինչեւ 1991 թ. ռազմածովային ակադեմիայի ունկնդիր էր: 1991 թ. Հայաստանի Նախարարների խորհրդի որոշումով նշանակվել է Հայաստանի ներքին գործերի նախարարի տեղակալ: ■

Հոկտեմբերի 31-ին Կամերային երաժշտության տանը տեղի կունենա բարեգործական ցերեկույթ՝
Հանդիպում ավագագույն վասպուրականցիների հետ:
Գեղարվեստական բաժնում՝ նոր համերգ:
Ցերեկույթի հովանավորն է կոշիկի «Վան» առեւտրաարդյունաբերական միավորումը:
Սկիզբը՝ ժամը 15-ին:
Մուտքն ազատ է:
«Վասպուրական» հայրենակցական միություն

«Արամ Խաչատրյան» Մեծ համերգասրահ
68-ՐԴ ՀԱՄԵՐԳԱՇՐՋԱՆ
4485-4486 Հայոց Թվական
Հայաստանի Ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
Գեղարվեստական ղեկավար եւ գլխավոր դիրիժոր
ԼՈՐԻՍ ՃԳՆԱՎՈՐՅԱՆ
Համերգաշրջանի հովանավորն է Հայ Բարեգործական Ընդհանուր Միությունը
1 նոյեմբեր
Լյուդվիգ Վան Բեթհովեն.
Նախերգանք «Կորիոլան»
Յոհան Սեբաստիան Բախ.
Կոնցերտ դաշնամուրի եւ նվագախմբի համար, ռե մինոր (Վիլլի Սարգսյան)
Յոզեֆ Հայդն.
Սիմֆոնիա թիվ 100 («Ռազմական»)
Դիրիժոր՝ Միհայել Ավետիսյան
Սկիզբը՝ ժամը 14.00-ին:
Տոմսերը վաճառվում են «Արամ Խաչատրյան» համերգասրահի տոմսարկղում, ամեն օր ժամը 11-18-ը:

digitised by A.R.A.R.@

Ալեք Մանուկյան փողոց Գյումրիում

Մշակույթի կենտրոնը մեկ տարեկան է

Հոկտեմբերի 28-ին լրացավ Գյումրիի Մշակույթի կենտրոնի առաջին տարելիցը, որի առթիվ Գյումրի էին մեկնել մաեստրո Լորիս Ճգնավորյանը, Հայ բարեգործական ընդհանուր միության վարչական ժողովի նախագահ Լուիզ Մանուկյան Սիմոնը, Արարատյան թեմի առաջնորդական փոխանորդ Գարեգին արքեպիսկոպոս Ներսիսյանը, ՀԲԸՄ վարչության մի շարք անդամներ եւ այլ բարձրաստիճան հյուրեր: Հյուրերը ծաղիկներ դրեցին Գյումրիի երկրաշարժից զոհված երաժիշտների հուշարձանին, ապա քաղխորհրդի ղեկավարների ուղեկցությամբ այցելեցին Արվեստի ակադեմիայի կիսակառույց շենքը, որտեղ գործնական խորհրդակցություններ ունեցան շենքի կառուցումն իրականացնող շինարարների հետ: Ինչպես հայտնի է, Գյումրիի Արվեստների ակադեմիայի շենքը կառուցվում է մաեստրո Ճգնավորյանի ուխտագնացության ժամանակ հանգանակած գումարներով եւ Հայ բարեգործական ընդհանուր միության միջոցներով: Նախատեսվում է, որ մի շարք տեխնիկական հարցեր կարգավորելու դեպքում (շինարարներն այն կարծիքին էին, որ մաեստրոյի հմայքն ու գործի կարեւորության գիտակցումը միանգամայն բավական են) հնարավոր կլինի արդեն 1993 թվականի սեպտեմբերին վերջնականապես ավարտել շինարարությունը:

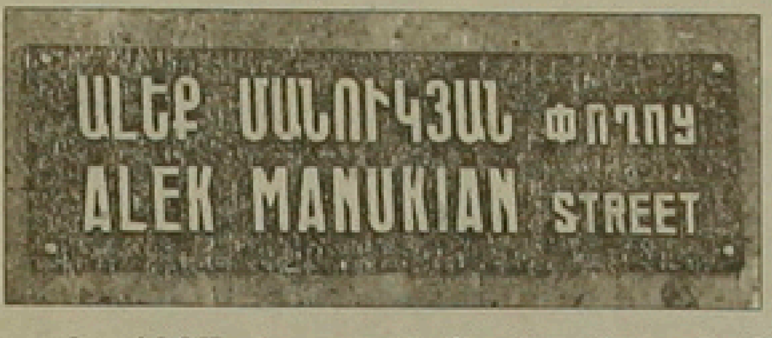

Վերջերս Գյումրիի քաղխորհրդի գործկոմը որոշել էր Արվեստի ակադեմիային կից փողոցը (նախկինում Հայաստանի 50-ամյակի փողոց) վերանվանել Ալեք Մանուկյանի անունով: Եւ ահա հյուրերը մասնակցեցին նաեւ փողոցի անվանակոչության արարողությանը, որի ժամանակ մաեստրո Ճգնավորյանը, կարեւորելով Գյումրիում մեծանուն բարեգործի անվան փողոցի գոյությունը, ասաց, թե Ալեք Մանուկյանի անունն անմահ է, որովհետեւ անմահ են այն անունները, որոնք ծառայում են մշակույթին: Անվանակոչությանը Հայ Առաքելական եկեղեցու օրհնությունը բերեց Գարեգին արքեպիսկոպոսը, իսկ մեծ բարեգործի դուստրը շնորհակալություն հայտնեց Գյումրիի քաղաքացիներին եւ քաղաքապետարանին, վստահեցնելով, որ իր հայրը նույնպես լուրն առնելուն պես անչափ պիտի հուզվի:

Այնուհետեւ մեծարգո հյուրերը հանդիպումներ ունեցան Գյումրիի քաղաքապետարանում, որտեղ քննարկվեցին քաղաքի եւ մասնավորապես Արվեստի ակադեմիայի շինարարության հետ կապված մի շարք գործնական հարցեր: Իսկ երեկոյան հյուրերին անակնկալ էր սպասվում Մշակույթի կենտրոնի առաջին տարելիցի առթիվ Տեքստիլագործների մշակույթի պալատում բացվել էր երիտասարդ նկարիչների ցուցահանդես, որի դիտումից հետո համերգով հանդես եկան Գյումրիի սիմֆոնիկ նվագախումբը, փողային նվագախումբը եւ պարի խումբը: Դահլիճում հավաքվածները հոտնկայս ծափերով ողջունեցին մաեստրոյին եւ տիկին Լուիզ Մանուկյան Սիմոնին: Դահլիճում էր նաեւ Հայաստանի բարձրագույն կրթության եւ գիտության նախարար Վարդգես Գնունին, որն էլ խոստացավ ամեն ինչ անել, որպեսզի Գյումրիի կառուցվող Արվեստի կենտրոնն ստանա ակադեմիական կարգավիճակ:

Մի խոսքով, այդ օրը առօրյա հազար ու մի հոգսերի մեջ թաղված քաղաքում փոքրիկ տոն էր, որը, հուսանք, հետագա նորանոր հոգեւոր հաղթանակների սկիզբը կլինի: Վստահ ենք, որովհետեւ այդ օրը գյումրեցիների դեմքին ժպիտ կար:

ԱՐՄԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

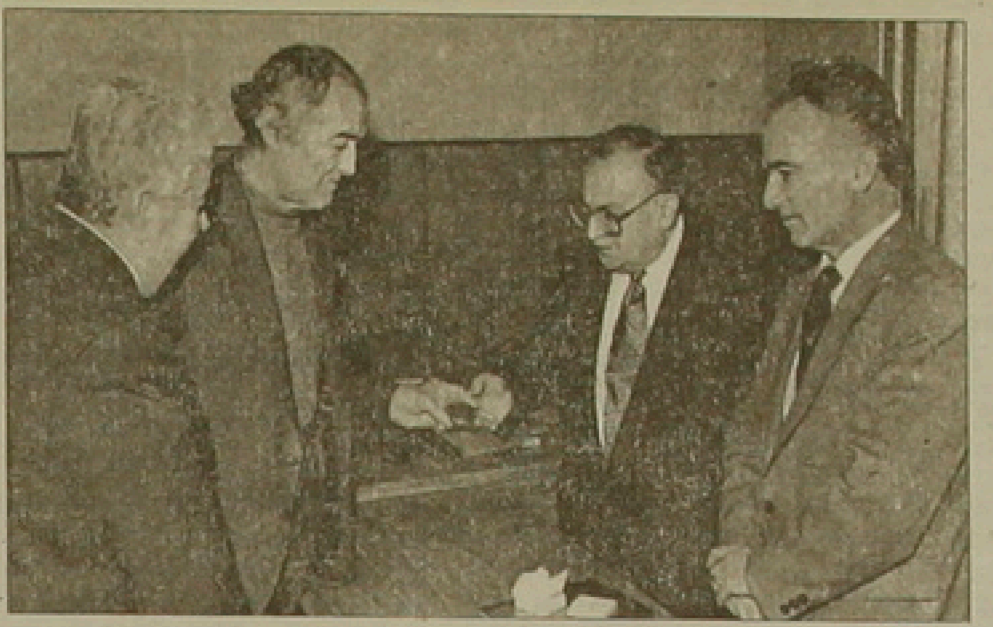

Արժանին արժանավորին

Սփյուռքահայ ազգային եւ մշակութային հայտնի գործիչ Երվանդ Ազատյանին շնորհվեց «Հակոբ Մեղապարտ» մեդալ

Երեկ Հայաստանի Հանրապետության Ազգային գրադարանում հանդիսավոր պայմաններում սփյուռքահայ ազգային եւ մշակութային հայտնի գործիչ, ՀԲԸ Միության Ալեք Մանուկյան մշակութային հիմնադրամի ատենապետ, ՌԱԿ Կենտրոնական վարչության փոխատենապետ Երվանդ Ազատյանին շնորհվեց հայ մշակույթի այդ խոշոր կենտրոնի հաստատած «Հակոբ Մեղապարտ» մեդալը, որը տրվում է հայ գրականության եւ մշակույթի բնագավառում կատարած բացառիկ ներդրումների համար:

Միաժամանակ, Ազգային գրադարանի տնօրեն Ռաֆայել Իշխանյանը պրն. Ե. Ազատյանին հանձնեց գրադարանի գիտխորհրդի պատվավոր անդամ ընտրվելու որոշման վկայագիրը:

Ինչպես նշեցին ելույթ ունեցողները՝ գրականագետ Գրիգոր Գույումջյանը, լեզվաբան Սամվել Անթոսյանը, Ազգային գրադարանի փոխտնօրեններ Անահիտ Հարությունյանն ու Ներսես Հայրապետյանը, Երվանդ Ազատյանը պարբերական մամուլում հրատարակած իր հրապարակախոսական եւ գրականագիտական հոդվածներով զգալի նպաստ է բերել հայ գրականագիտության զարգացմանը: Իսկ 1988 թ. լույս տեսած Ե. Ազատյանի «Գրական-գեղարվեստական սեւեռումներ» գիրքը ծանրակշիռ ավանդ էր գրականագիտության պատմության մեջ:

Երախտագիտությամբ ընդունելով մեդալը եւ վկայագիրը, Երվանդ Ազատյանն ասաց, թե Ազգային գրադարանի կողմից իրեն մատուցված պատիվներն ինքն առաջին հերթին վերագրում է իր ուսուցիչներ Վ. Թեքեյանին, Շ. Շահնուրին, Միհրան Կյուրճյանին եւ սփյուռքահայ այլ նշանավոր գործիչների, որոնք իր մեջ արթնացրին եւ բորբոքեցին սերը հայրենիքի հանդեպ:

«Ուրախ ենք, որ արժանիքների խախտման մեր օրերում արժանին մատուցվեց արժանավորին» ասաց ՌԱԿ Կենտրոնական վարչության անդամ դոկտոր Վաչե Ղազարյանը:

Հանդիսությանը ներկա էին նաեւ եւ Ե. Ազատյանին շնորհավորեցին ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության նախագահ Ռ. Միրզախանյանը, խորհրդարանի անդամ Վ. Խաչատրյանը, ՀՌԱԿ ՄՏԳ տնօրեն Հ. Էորղեկյանը:

ՅՈՎՍԵՓ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Հայ բժիշկները կմեկնեն Բոստոն

Երեւանի շտապ օգնության կայանի եւ հիվանդանոցի բժիշկները կարող են կատարելագործվել Բոստոնի հոսպիտալում: Նրանց այսպիսի հնարավորություն է ընձեռվել ԱՄՆ-ի կառավարության ընդունած որոշմամբ, համաձայն որի 18 միլիոն դոլլար է հատկացվել ԱՊՀ երկրների հիվանդանոցներին օգնելու համար:

Փետրվարի սկզբներին կմեկնեն երկու մասնագետներ, իսկ մինչ այդ ամերիկյան հոսպիտալի ներկայացուցիչ Քերոլայն Նաջարյանը զրույցների միջոցով պարզում է բժիշկների լեզվական հնարավորությունները: Կընտրվեն անգլերեն իմացող լավագույն մասնագետները, որոնք ԱՄՆ-ում ուսումնական եւ գործնական երեքամսյա դասընթացներ անցնելուց հետո կվերադառնան, իրենց հետ բերելով այն բարեփոխումները, որոնք ուսումնասիրել են եւ դրանց վրա աշխատելու հմտություն ձեռք բերել:

– Անշուշտ, այս ծրագիրը երկու մասնագետով չի ավարտվի,– ասաց շտապ օգնության հիվանդանոցի գլխավոր բժիշկ Ռուբեն Օրգայանը,– նրանց կհաջորդեն մյուսները: Միաժամանակ նախատեսվում է, որ երեք տարվա ընթացքում մոտ 40 ամերիկյան բժիշկներ փորձի փոխանակման նպատակով այցելեն Երեւան:

Ամերիկյան կառավարության այս օգնության նախագծի շրջանակներում ընդգրկվել է նաեւ Երեւանի «Էրեբունի» կլինիկական հիվանդանոցին կից Կանանց առողջության կենտրոնը:

ՅԱՍՄԻԿ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Համաքրդական ազգային խորհրդարանի ընտրությունների նախապատրաստական աշխատանքներ

Քրդստանի ազգային ազատագրական ճակատի ԱՊՀ-ի ներկայացուցչությունից ստացել ենք միջազգային կազմակերպություններին, կառավարություններին, խորհրդարաններին ու կուսակցություններին ուղղված մի հայտարարություն, որտեղ հայտնվում է, թե ներկայումս նախապատրաստական աշխատանքներ են տարվում համաքրդական ազգային խորհրդարանի ընտրությունների անցկացման համար:

Հայտարարության համաձայն, քուրդ ժողովրդի կարգավիճակն այսօր Մերձավոր Արեւելքում կատարելապես հակասում է ընդունված միջազգային սկզբունքներին: Դարեր շարունակ նրա ոտնահարված իրավունքներն այսօր էլ են բռնաբարվում «այն պետությունների կողմից, որոնք զավթել են նրա պատմական հայրենիքն ու վարել բնաջնջման քաղաքականություն»: Այդ բոլորի հետեւանքով, շարունակում է հայտարարությունը, «քրդական ազգային-ազատագրական պայքարն ընդգրկել է հասարակական բոլոր խավերը, հատկապես Թուրքիայի տիրապետության տակ գտնվող հյուսիսային Քրդստանում միլիոնավոր մարդիկ են մարտնչում հանուն իրենց ինքնորոշման, անկախության եւ ազատության իրավունքի՝ անկախ նրանց դեմ կիրառվող պետական ահաբեկչության բոլոր ձեւերից»: «Նույն կերպ էլ, վստահեցնում է հայտարարությունը, Սիրիայում, Իրանում, Իրաքում, ինչպես նաեւ տարբեր աշխարհամասերում ապրող քրդերն են ընդունել դրա անհրաժեշտությունը, ստեղծելով ազգային միասնություն»:

«Այսօր, շարունակում է հայտարարությունը, Քրդստանում պատերազմական վիճակ է: Այդ պատերազմում թուրքական պետությունն օգտագործում է իր տրամադրության տակ եղած ոչնչացման բոլոր միջոցները, բացարձակապես արհամարհելով պատերազմի վարման միջազգային կանոնները, այդ թվում ձգտելով օգտագործել նաեւ «քրդին քրդի դեմ հանելու եղբայրասպան քաղաքականությունը»:

Հետեւաբար, եզրակացնում է հայտարարությունը, այսօր հրամայական է դարձել Քրդստանի Ազգային խորհրդարանի ստեղծումը, եւ ընթացիկ տարվա հունիսի 7-ին կազմված նախապատրաստական հանձնաժողովը բոլոր քրդական համայնքներում նախապատրաստական աշխատանքներ է տանում: Հյուսիսային Քրդստանում, Սիրիայում, Իրանում եւ Իրաքում այդ ընտրություններն անցկացվելու են ժողովրդավարական սկզբունքներով, պնդում է հայտարարությունը, ապա ավելացնում, որ Ազգային խորհրդարանը Քրդստանի ողջ ժողովուրդը ներկայացնող բարձրագույն մարմինն է հանդիսանալու:

Հայտարարությունից տեղեկանում ենք նաեւ, թե նախկին ԽՍՀՄ տարածքում ապրող կես միլիոն եւ Եվրոպայի 700 հազար քրդերը նույնպես մասնակցելու են ընտրություններին, որոնք կայանալու են Եվրոպայում 1992 թ. նոյեմբերի 20-22-ը: Ընտրությունները կանցկացվեն երկու փուլով. առաջինում ժողովուրդը պատգամավորներ կընտրի տարածքային հիմունքներով, իսկ երկրորդում՝ ընտրված պատգամավորներն իրենք կընտրեն 300 պատգամավորներ:

Վերջավորությամբ հայտարարությունը պնդում է, թե «Հարավային Քրդստանում Թուրքիայի եւ ԱՄՆ-ի օժանդակությամբ ստեղծված տեղական խորհրդարանը քուրդ ժողովրդի ընդհանուր շահերը ներկայացնել չի կարող» եւ թե «Քրդստանի Ազգային խորհրդարանը կլինի համայն աշխարհի քուրդ ժողովրդի օրինական ներկայացուցիչը»: ■

ՌԱԿ-ի պատուիրակութիւն մը կը հանդիպի Դեմոկրատ կուսակցութեան ներկայացուցիչներուն հետ

Լուրը հաղորդել էինք մեր նախանցյալ համարում: Այսօր ներկայացնում ենք հաւելյալ մանրամասնությունները եւ Դեմոկրատական կուսակցության պատասխանատուների կողմից Բիլ Քլինթոնի ընտրության առիթով ՌԱԿ-ին ուղղված շնորհակալական նամակի ամբողջական թարգմանությունն այնպես, ինչպես ստացել ենք ՌԱԿ Բոստոնի գրասենյակից:

Ռամկավար Ազատական կուսակցութիւնը ներկայացնող պատուիրակութիւն մը հանդիպում ունեցաւ Մասաչուսէցի Դեմոկրատ կուսակցութեան Կոմիտէին ատենապետ Սթիվ Գրոսմէնի եւ նոյն կուսակցութեան նախագահական ընտրութեան նահանգային յանձնախումբին տնօրէնուհի Իլյէն Գայնիի հետ, Բոստոնի Ընտրական կեդրոնական գրասենեակին մէջ:

Ընդհանուր փոխադարձ հասկացողութեան եւ բարեկամական մթնոլորտի մէջ արծարծուեցան ամերիկեան տնտեսական եւ ընկերային ու տագնապին առնչուող հարցեր, որոնց լուծումը ապագայ նախագահէն կը պահանջեն նոր մերձեցում եւ տագնապը բարձող արմատական խիզախ նախաձեռնութիւններ: Հայկական կողմը արծարծեց նաեւ հայկական ցեղասպանութեան ճանաչման անհրաժեշտութեան, Հայաստանի տնտեսական օժանդակութեան, Արցախի հարցին արդար լուծման, Հայաստանի ռամկավարացման եւ հայ համայնքը մօտէն հետաքրքրող այլ կարեւոր հարցերը: Ընդգծուեցաւ նաեւ անհրաժեշտութիւնը ընտրութիւններէն ետք մնայուն կապ հաստատելու, փոխըմբռնումը եւ գործակցութիւնը զարգացնելու համար:

Հանդիպման աւարտին, նահանգին Դեմոկրատ երկու պատասխանատուները իրենց շնորհակալութիւնը յայտնեցին Ռամկավար Ազատական կուսակցութեան զօրակցութեան որոշումին համար եւ պատուիրակութեան յանձնեցին հետեւեալ պաշտօնական գիրը:

ՌԱԿ Արեւելեան Ամերիկայի եւ Կանադայի Շրջանային Վարչութիւն
ՌԱԿ Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանային Վարչութիւն

Սիրելի անդամներ,

Յանուն կառավարիչ Բիլ Քլինթոնի եւ ծերակուտական Էլ Գորի, շնորհակալութիւն կը յայտնենք Ռամկավար Ազատական Կուսակցութեան զօրակցութեան համար: Մինչ Նոյեմբեր 3-ին ընտրութեան հազիւ շաբաթ մը կը մնայ, ձեր օժանդակութիւնը [illegible] է այն փոփոխութեան համար, որուն այս երկիրը այնքան բուռն կերպով պէտք ունի:

Անցեալ մէկուկէս տարուան ընթացքին Բիլ Քլինթոն ամերիկացի ժողովուրդին խօսեցաւ զայն յուզող հարցերուն մասին. անոնց աշխատանքին ապագան, անոնց առողջական խնամքը, անոնց զաւակներու կրթութիւնը: Կառավարիչ Քլինթոնի ծրագիրը յստակ է. ժողովուրդը ամենէն առաջ: Ընտանիքներուն գործ հայթայթել փոխան չքաւորի օգնութեան (Welfare), վերաշինել մեր ենթակառոյցը, ներդրում կատարել ամերիկեան գործերու մէջ, ու մեր բոլոր երիտասարդներուն ընձեռել հնարաւորութիւնը լաւ կրթութեան:

Ինչպէս որ այնքան պերճախօսօրէն հաստատած էիք ձեր զօրակցութեան յայտարարութեան մէջ՝ «Խորհրդային Միութեան փլուզումով ծագեցաւ խաղաղ գոյակցութեան նոր շրջան մը, եւ կառավարիչ Քլինթոն պիտի ճգնի աշխարհի բոլոր ժողովուրդներուն միջեւ տեւական խաղաղութիւն ամրապնդել»: Բիլ Քլինթոնի հիմնէն պատգամը եղաւ փոփոխութիւն թէ՛ հոս, թէ՛ դուրսը: Կը գնահատենք ձեր օգնութիւնը այդ փոփոխութիւնը բերելու գործին մէջ:

Անկեղծօրէն՝ ՍԹԻՎ ԳՐՈՍՄԷՆ
Նահանգային Դեմոկրատ Կոմիտէի ատենապետ
ԻԼՅԷՆ ԳԱՅՆԻ
Քլինթոն/Գոր Նահանգային տնօրէնուհի

digitised by A.R.A.R.@

«ՀԲԸ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ԱՌԱՋՆԱՀԵՐԹԱՅԻՆ Է ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ»

ԼՈՒԻԶ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ-ՍԻՄՈՆ

Ինչպես հայտնել էինք, նոյեմբերի 23-26-ին Աթենքում տեղի ունեցավ ՀԲԸ Միության ընդհանուր ժողովը, որի ընթացքում, այլ ելույթների շարքին, լսվեց ՀԲԸՄ-ի նախագահ Լուիզ Մանուկյան-Սիմոնի հաշվետու զեկուցումը, որն իր փաստական խիտ բովանդակության համար նույնությամբ հրատարակում ենք ստորեւ:

Հաճոյք է ողջունել ՀԲԸՄ-ի 77-րդ Ընդհանուր Ժողովին առիթով: Այսօր մեզ հետ են Կեդրոնական Վարչական Ժողովի անդամներ, մասնաճիւղերու ատենապետներ, գործադիր մարմիններ, անդամներ ու բարեկամներ 17 երկիրներէ. Արժանթին, Աւստրալիա, Բելճիքա, Բրազիլ, Բուլգարիա՝ իր նոր մասնաճիւղով, Կանադա, Կիպրոս, Եգիպտոս, Անգլիա, Ֆրանսա, Յունաստան, Իտալիա, Լիբանան, Զուիցերիա, Սուրիա, Ուրուգուայ եւ Միացեալ Նահանգներ. իրապէս տպաւորիչ թիւ մը: Ասիկա անգամ մը եւս կը վերահաստատէ ՀԲԸՄ-ի իրաւամբ շահած համբաւը իբրեւ հայկական համազգային ամենամեծ ու արդիւնաշատ մարդասիրական կազմակերպութիւնը: 86 տարիներ ետք, ՀԲԸՄ-ի անդամակցութեան նուիրումը, միջոցներն ու լայն ներկայացուցչութիւնը կը մնան եզակի: Եւ որոշապէս մեր կեանքի ընթացքին հաւաքական ուժը երբեք այսքան կենսական եղած չէր:

Երբ մենք վերջին անգամ հանդիպեցանք 1990-ի Նոյեմբերին, աննախընթաց երկրաշարժի կործանարար հետեւանքը տիրապետող էր մեր մտածումներուն վրայ: ՀԲԸՄ-ը նոր ամբողջացուցած էր երկրաշարժի աղէտեալներու Մ. Նահանգներու մէջ բժշկական դարմանումը, կը շարունակէր իր խնամատարական պիտոյքներու առաքումը Հայաստան եւ կը ձեռնարկէր վերականգնումի ծրագրերու, Աղէտի գօտիին մէջ: Նկատառելի վերիվայրումներով, հայկական խորհրդարանի անդամներու բոլոր ժամանակներու առաջին ռամկավարական ընտրութիւնները նոր կատարուած էին եւ ղարաբաղցիք, իրենց ինքնորոշման պայքարը բարձրացնելով, կը յուսային որ խորհրդային միջամտութիւն մը լուծում բերէ: Մեր Լիբանանի Շրջանակային յանձնաժողովը սնունդ, պիտոյքներ եւ ապաստան կը հայթայթէր անոնց, որոնք տուժած էին 15 տարուան քաղաքացիական պատերազմի շարունակուող ծանր ռմբակոծումներէն: Կը խորհէինք թէ ամենագէշ օրերը կը տեսնենք: Բոլորս ալ կը մտահոգուէինք ու հարց կու տայինք, թէ նման պայմաններու ներքեւ ՀԲԸՄ-ը ի՞նչպէս պիտի ծառայէ իր առաքելութեան՝ մարդասիրական տարական օժանդակութիւն հայթայթելու, փորձելով մէկտեղ գոհացում տալ արագօրէն ընդարձակուող սփիւռքի կարիքներուն:

Անցնող երկու տարիներու վերաքաղը կատարելով, կը տեսնենք, թէ լիբանանահայերը հասած են յարաբերական խաղաղութեան ու հանդարտութեան, թէեւ գործազրկութիւնն ու սղաճը առօրեայ դժուարութիւններու դէմ մաքառելու մատնած են շատեր: 23 Սեպտեմբեր 1991-ին, խորհրդային հայերը տօնախմբեցին անկախութեան հռչակումը, բայց զինուորութիւնը շուտով չքացաւ, երբ ադրպէյջանական շրջափակումը, սահմանային խժդժութիւնները եւ Խորհրդային Միութեան ամբողջական փլուզումը վրայ բերին տնտեսական եւ ընկերային յոռեգոյն պայմաններ, 20-րդ դարու սկիզբէն ի վեր: Ղարաբաղցիներուն գալով, լիարժէք յարատեւ պատերազմ մը խլեց հազարաւոր կեանքեր եւ տեղահան ըրաւ տասնեակ հազարաւորներ: Կը թուի, թէ մինչեւ պատմութեան գիրքը, մենք պիտի չգիտնանք թէ երբ էին յոռեգոյն օրերը:

Տնտեսական, քաղաքական եւ աշխարհաքաղաքական ուժեր այժմ կ'ազդեն գրեթէ մեր բոլոր ըռուծներուն վրայ: Մեր կողմէ կանխատեսութիւն, ուշադիր ծրագրում եւ ճկունութիւն կը սահմանագծեն ՀԲԸՄ-ի ծրագրերուն յաջողութիւնը ձախողութենէն:

55 տարուան մէջ առաջին անգամ ըլլալով, անկախութիւնը մեզի ազատութիւն տուած է գործելու Հայաստանի մէջ: Չորս միլիոն հայեր մէկ անգամէն միացած են ազգերու ընտանիքին եւ սփիւռքի իրենց հայրենակիցներուն: Անհրաժեշտութենէ մղուած, անցեալ տարի, երկրաշարժէ վերականգնումի ծրագիրները շուտով վերածուեցան երկարաժամկէտ յանձնառութիւններու: Մարդասիրական օգնութիւնը այլեւս մեր միակ նպատակը չէ: Գիտնականներ, սարքեր, արդի սիստեմներ, կրթութիւն եւ մասնագիտութիւն պէտք են Հայաստանին՝ եթէ ազգ կ'ուզենք կերտել:

Անցնող երկու տարիներուն, ՀԲԸՄ-ը գործադրեց քանի մը համարձակ եւ փորձառու ծրագիրներ Հայաստանի մէջ, ամէն մէկը սահմանուած բարելաւելու տնտեսական, առողջապահական եւ մշակութային կեանքը երկրին ու ժողովուրդին:

Նոյեմբերին ՀԲԸՄ-ը Երեւանի Միքայէլեան հիւանդանոցին մէջ պաշտօնապէս պիտի բանայ Գեղագիտական եւ վերականգնողական վիրաբուժութեան կեդրոնը: Դոկտ. Ստեփան Արիեանի ղեկավարութեան ներքոյ Հայաստանէն 12 բժիշկներ եւ հիւանդապահներ Նիւ Հէվընի, Քընեթիքըթ, Եէյլ հիւանդանոցին մէջ տարի մը հետեւեցան գործնական մարզումի: 1991-ի Սեպտեմբերին, անոնց Հայաստան մեկնումէն ետք, 22 անկողինով թեւի մը վերանորոգումը սկսաւ: Անցնող 6 ամիսներուն, 1000 կտոր նորագոյն բարձրորակ սարքեր, ներառեալ զգայազերծումի եւ Ք. ճառագայթի մեքենաներ, յատուկ խնամքի հսկիչ սարքեր, մանրադիտակներ, անկողիններ եւ վիրահատական գործիքներ ապսպրուեցան եւ ուղարկուեցան: Ծանրատար ուժածիններ (գեներատոր) տեղադրուեցան ապահովելու անանջատ էլեկտրուժ, քանի որ էլեկտրական ընդհատումներ դեռ կը խանգարեն բժշկական խնամքը: Կեդրոնը դարմանական վիրաբուժութիւն պիտի ապահովէ դարմանումի կարօտ հազարաւոր երկրաշարժէ աղէտեալներու, աշխատանքի եւ պատերազմի բերումով վնասուածք ստացողներու եւ քաղցկեղի կարգ մը տեսակներէ տառապողներու: Կեդրոնը պիտի ըլլայ մարզումի վայր մը՝ յաւելեալ բժիշկներու եւ հիւանդապահներու, ինչպէս նաեւ Երեւանի Բժշկական Ինստիտուտին համար: Այս ծրագիրը վարողն է ՀԲԸՄ-ի բժշկական ծրագիրներու տնօրինուհին՝ Ռեջինա Օհանեանը:

ՀԲԸՄ-ի, 10,000 տոննոց կերակրասառնարանին կառուցումը, միս, հաւ, կարագ եւ բանջարեղէն մթերելու նպատակով, Ապրիլին աւարտեցաւ Կումայրիի մէջ: Դանիական «Ինթըրֆուլ» ընկերութեան հետ համաձայնագրի մը հիմամբ, բոլոր շինարարական նիւթերն ու սառեցնող սարքերը առաքուած էին 100 քառասուն ոտքնոց արկղներով, արտասահմանէն: Հայաստանի կառավարութիւնը հայթայթեց 100 աշխատաւորներ եւ հիմնի նիւթերը: Մթերքի ստացումն ու բաշխումը դիւրացնելու միտումով երկաթուղագիծին մօտ տեղադրուած սառնարանը, իր տեսակին մէջ առաջինն ի Հայաստան, կառուցուեցաւ 16 ամիսէն: Ան կերակուրի մթերման միակ կառոյցն է երկրաշարժի գօտիին մէջ, Հայաստանի հիւսիսը:

1991-ի Սեպտեմբերին հիմնուեցաւ Հայաստանի Ամերիկեան համալսարանը:

ՀԲԸՄ-ի ծախսով եւ Կալիֆորնիոյ համալսարանին յարող ՀԱՀ-ն այսօր ունի 200 ուսանողներ, որոնք մագիստրական աստիճանի կը հետամտին առեւտրական վարչագիտութեան, շուկայահանման, միջազգային ֆինանսի, համակարգիչներու գիտութեան, ինչպէս եւ արդիւնաբերական, էլեկտրական, երկրաշարժաբանական ճարտարագիտութեան մէջ: Դասընթացքը անգլերէնով եւ դասախօսական կազմը ընդգրկուած է ամերիկեան առաջնակարգ համալսարաններէ: Համակարգիչներ, պիտոյքներ, դասագիրքեր եւ գրադարան առաքուած են արտասահմանէն: Սեմինարներ եւ մասնաւոր խտացեալ դասընթացքներ տրուած են ուսանողներու, տեղական պաշտօնատարներու, անձնակազմին, դասախօսներու եւ ուսուցիչներու հանրային քաղաքականութեան, միջավայրի, հանրային վարչագիտութեան, դրամի ու դրամատուներու, սեփականաշնորհումի եւ հաղորդակցութեան միջոցներու մասին: Առեւտուրի եւ ճարտարագիտութեան կեդրոններ հաստատուած են հաւաքելու տնտեսական եւ թեքնիք տեղեկութիւններ, տեղացի գիտնականներ ու մասնագէտներ պաշտօնի կոչուած են յատուկ հետազօտութեանց համար: Համալսարանն ամէն տարի 100 նոր ուսանող պիտի ընդունի: ՀԱՀ կը գտնուի Հայաստանի լաւագոյն շէնքերէն մէկուն մէջ, դասարաններով, գրասենեակներով, գրադարանով, լսարանով եւ դասախօսական սրահով, համաժամանակեայ թարգմանութեան յարմարանքով: Համալսարանն օժտուած է ուժածիններով, ձմեռն ամբողջ գործելու համար:

Ժողովիս անդամ Դոկտ. Միհրան Աղաբաբեան, Հարաւային Կալիֆորնիոյ համալսարանի քաղաքային ճարտարապետութեան բաժնի վարիչը, որ գիշեր ու ցերեկ աշխատեցաւ այս ծրագիրը յաջողցնելու համար, նախագահն է ՀԱՀ-ի: Տքնաջան աշխատողներու խումբը կ'ամբողջացնեն Դոկտ. Ստեփան Գարամարտեանը, առեւտրական վարչագիտութեան տնօրէնը, եւ Դոկտ. Արմէն Տէր-Կիւրեղեանը, ճարտարագիտութեան տնօրէնը:

Մեր գլխաւոր ծրագիրները յաջողապէս ընթանալով, ՀԲԸՄ-ը անցնող վեց ամիսներուն յանձն առաւ վերանորոգել երկրաշարժէն վնասուած Կումայրիի նախկին համայնավար կեդրոնը: Կումայրիի ամենաընդարձակ այս շէնքը պիտի ընդգրկէ Կումայրիի Ֆիլհարմոնիքը, մանկական նուագախումբը եւ արուեստի եւ երաժշտութեան դպրոց մը, վերականգնելով մշակութային բաբախուն կեանք մը, որ գրեթէ անհետացած էր չորս տարի առաջ, աւերածութենէն յետոյ: ՀԲԸՄ-ը նաեւ կը հովանաւորէ Հայաստանի Ֆիլհարմոնիքը, քանի որ դրամի աներեւակայելի արժեզրկումը իրենց կառավարական ռոճիկով այլեւս ապրելու անկարող նուագախումբի անդամները կանգնեցուցած էր հրաժարումի սեմին:

Յաւելուածական յատկացում մը կատարեցինք Երեւանի մէջ Քենմըրիճի, Մեսաչուսէց, Բարեսիրական Թրասթին կողմէ վերջերս բացուած Կանանց սեռային առողջապահութեան խնամքի կեդրոնին, ուր կը գործեն Մ. Նահանգներէն ու Հայաստանէն բժիշկներ: Տարեկան 2000 դարմանելի ակնկալող կեդրոնը անցնող երկու ամիսներուն միայն ընդունած է 1100 հոգի: ՀԲԸՄ-ը յատկացում մը կատարեց Արարատեան թեմի Սեւանի Աստուածաբանական ճեմարանին՝ վերակառուցելու երկու պատմական շէնքերը, որոնք իբրեւ դասարան ու հանրակացարան պիտի ծառայեն ուսանողութեան: ՀԲԸՄ-ը մեծ քանակութեամբ համակարգիչ, պատճէնահան սարք ու ֆաքսի գործիք գնեց եւ ուղարկեց զանազան գործակալութիւններու, եկեղեցիներու եւ գրասենեակներու, ամբողջ Հայաստանի տարածքին, ներառեալ Լեւոն Տէր-Պետրոսեանի Տեղեկատու եւ հետազօտական կեդրոնը, որու տնօրէնն է Ժիրայր Լիպարիտեան: Վերջերս, Պերճ Սեդրակեան Նիւ Եորք հրաւիրեց երկու երիտասարդներ ֆինանսական նախարարութենէն, որպէսզի եօթ շաբաթ աշխատին, մին իր իրաւաբանական գրասենեակին մէջ, միւսը՝ Օդի դրամատան: Սեպտեմբերի վերջերուն, Դաւիթ Զէնեան միշաբաթեայ աշխատանքային շրջապտոյտ մը կազմակերպեց նախագահին մամլոյ նոր քարտուղար Ռուբէն Շուգարեանի համար, այցելելով CNN եւ Քարթըր նախագահական գրադարան, Աթլանթա, Ջորջիա, տեսական պաշտօնատարներու եւ գործակալութիւններու, «Ամերիկայի ձայն», թերթերու խմբագիրներու եւ սիւնակագիրներու եւ Սպիտակ Տուն, Ուաշինկթըն: Սեպտեմբեր 23-ին, ՀԲԸՄ-ը իրագործեց Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութենէն Հայաստան ուղղակի համաժամանակեայ հեռասփիւռ մը: Ամբողջ օրը յայտարարուեցաւ, թէ ՀԲԸՄ այդ երեկոյ 8-ին կը կազմակերպէ նախագահ Լեւոն Տէր-Պետրոսեանի ճառին հաղորդումը:

Առնուազն 100 անձեր, կամաւորներ թէ պաշտօնէութիւն Միացեալ Նահանգներէն, առաւել՝ Հայաստանի կառավարութիւնը իր օգնութեամբ, դրամային յատկացումներով, շէնքերով եւ աշխատուժով, մեծ նուիրումով աշխատեցան յաջողցնելու ՀԲԸՄ-ի ծրագիրները:

1993-ի տարեկան ընդհանուր պիւտճէն 14 միլիոն տոլարէն վեր պիտի ըլլայ: Ամէն մէկ տոլար եկած է երկրաշարժի դրամահաւաքէն կամ մասնաւոր նուիրատուներէ:

2,3 միլիոն Մ. Ն. կառավարութենէն, 1 միլիոն Կեդրոնական վարչական ժողովի պատուակալ անդամ Լիզա Գարակէօզեանէն եւ Հառըլտ Գարակէօզեան յիշատակի հիմնարկութենէն, 1,5 միլիոն իմ ընտանիքէն, 1 միլիոն Զուիցերիոյ Փափազեան ընտանիքէն, 1 միլիոն Շիքակոյի հայ գաղութէն, որ ամբողջ քաղաք մը զօրաշարժի ենթարկած է 10 հազար հոգիով, 500,000 անանուն բարերարէ, 300,000 Ֆրանսայի շրջանակէն, 285,000 Փենսիլվանիայէն Սարգիս Ակոբեանէ եւ մնացեալը Միացեալ Նահանգներէն 35,000 նուիրատուներէ:

Մենք մասնաւոր երախտագիտութեան տուրք մը պարտական ենք այս անհատներուն, մասնաճիւղերուն, կազմակերպութիւններուն եւ Միացեալ Նահանգներու կառավարութեան, որոնք քաջալերեցին մեզ, հաւատացին մեզի եւ հնարաւոր դարձուցին մեր աշխատանքը ի Հայաստան:

Մեր երկու տարի առաջուան մտահոգութիւնը՝ թէ ՀԲԸՄ-ը կրնայ չյաջողցնել իր առաքելութիւնը Հայաստանի եւ սփիւռքի մէջ միաժամանակ, անտեղի էր: Նոյնիսկ այս ամենադժուար օրերուն, մեր անդամներն ու մասնաճիւղերը կրկին աւելիով արդարացուցին ակնկալութիւնները:

ՀԲԸՄ-ի յանձնաժողովներն ու մասնաժողովները, նոյնիսկ տնտեսական ընկրկումի եւ սղաճի այս շրջանին, շարունակեցին ընդարձակել մեր հաստատութիւններն ու ծրագիրները: ՀԲԸՄ-ի նոր Ալեքսանդր նախակրթարանը բացուեցաւ Սիդնի, Աւստրալիա, 1991-ի Յունիսին: ՀԲԸՄ-ի Մարի Մանուկեան նախակրթարանն ու շուտով բացուելիք Սարգիս եւ Սեդա Տեմիրճեան երկրորդական վարժարանը Քանոկա Փարք, Կալիֆորնիա, 800 աշակերտով, իբրեւ Միացեալ Նահանգներու ուսումնապէս եւ վարչականօրէն ամենայաջող հայկական դպրոցը, ներկայիս կ'ամբողջացնէ 5,000,000 տոլարանոց ընդարձակման ծրագիր մը՝ եռապատկելով իր ծաւալը: 5,000,000 տոլարանոց նոր կեդրոն մը գնուեցաւ Փասատինա, Կալիֆորնիա: Երկու նոր կեդրոններ հաստատուեցան Լաթաքիա, Սուրիա եւ Մարսէյլ, Ֆրանսա: ՀԲԸՄ-ի Լազար Նաճարեան-Գալուստ Կիւլպէնկեան վարժարանը, Հալէպ, Սուրիա, 15 նոր դասարաններ աւելցուց եւ կառուցեց առեւտրական շէնք մը, որուն եկամուտը պիտի նպաստէ դպրոցին: ՀԲԸՄ-ի առեւտրական շէնքը Նիկոսիա, Կիպրոս, որ Մելգոնեան կրթարանի կրթանպաստներուն յաւելեալ եկամուտ կ'ապահովէ, ամբողջացաւ 1992-ի սկիզբը: Եւ ուրախ եմ տեղեկացնելու, թէ նոր կեդրոն մը ունենալու ծրագիրը գործադրութեան վրայ է Պէյրութ, Լիբանան: Բոլոր այս ամբողջացած թէ ամբողջանալիք ծրագիրները կը կազմեն աւելի քան 15,000,000 տոլարի ներդրում մը: Ներդրում, որ ընդարձակած է մեր անդամակցութիւնը, ընդլայնած է մեր աշակերտութեան թիւը եւ հնարաւոր դարձուցած է շատ նոր ծրագիրներ: Կ'ուզեմ այս առթիւ մեր մասնաւոր շնորհակալութիւնը յայտնել Տեմիրճեան ընտանիքին, Նազարեան ընտանիքին, Աւստրալիոյ Ալեքսանդր ընտանիքին, եւ հոս՝ իրենց բացառիկ նուիրատուութիւններուն համար ՀԲԸՄ-ի:

Այս տեղեկագրի ընդգրկած ժամանակաշրջանին, մենք ականատես դարձանք զանազան ծրագիրներու համազգային աննախընթաց ընդարձակման: Կիպրոսի, Եգիպտոսի, Ֆրանսայի, Կանադայի, Ուրուգուայի եւ Միացեալ Նահանգներու մարզախաղերը, Զուիցերիոյ եւ Ֆրանսայի գիտաժողովները, Նիւ Եորքի եւ Աւստրիոյ ամառնային ճամբարները, ապա նաեւ նախագահական ակումբի Նիւ Եորքի ամառնային փորձառական ծրագիրը, մեր տարեկան կրթանպաստները եւ Մելգոնեան կրթարանը մասնակիցներ ունեցան 22 երկիրներէ:

Յանուն Կեդրոնական վարչական ժողովի կ'ուզեմ շնորհակալութիւն յայտնել մեր մասնաճիւղերու

digitised by A.R.A.R.@

ատենաբեսներուն, գործադիր մարմիններուն եւ անդամակցութեան՝ ՀԲԸՄ-ին ընծայած բոլոր ժամերուն, շաբաթներուն եւ ամիսներուն համար, յաճախ ընտանիքիս, բարեկամներուն եւ գործիս հաշւոյն: Բնաւ դիւրին չէ ան, երբեմն՝ բարդ յուզող, երբեմն՝ յուսախաբող, բայց որոշապէս՝ գոհացնող: Գոհունակութիւններ՝ որ կու գան այն գիտակցութենէն, թէ մեզի համար թանկագին աշխատակերտ մը եւ աւանդներ կը զարգացնենք, եւ գոհունակութիւններ՝ որ կու գան ծառայելէ միութեան մը, որ 86 տարիներ վայելած է աննման յաջողութիւն:

Բայց հիմա ատենը չէ մեր երէկի իրագործումներով հանգստանալու: Շատ բան կատարուած է եւ շատ բան տակաւին պիտի կատարուի:

Մեր աշխարհը աներեւակայելիօրէն փոխուած է: Հայաստանէն, Ռուսիայէն, Ազրբէջանէն, Բուլղարիայէն, Ռումանիայէն, Թուրքիայէն, Իրանէն, Սուրիայէն եւ Լիբանանէն հարիւր հազարաւոր հայեր փոխադրուած են Հիւսիսային Ամերիկա: Լոս Անճելըսը այժմ ունի հայկական ամենախիտ բնակչութիւնը Երեւանէն դուրս: Ակադեմականօրէն, մշակութապէս, տնտեսապէս եւ քաղաքականապէս ան կը դառնայ իր հաւասարը չունեցող ուժ մը սփիւռքի մէջ: 7000 աշակերտներ կան հայկական դպրոցներու մէջ, իսկ 25.000 ալ՝ հանրային վարժարաններու: 80.000-100.000 հայաստանցիներ կան Լոս Անճելըս, որոնք գրեթէ անտեսուած են: Հայկական այս մեծ հաւաքականութեան համար բաւարար չեն դպրոց մը եւ կեդրոն մը, իրենց յաջողութիւնէն անկախ: Պէտք է յաւելեալ ծրագիրներ զարգացնենք, եթէ կ'ուզենք օգտուիլ շրջանին հսկայ տաղանդէն եւ միջոցներէն յետագայ տարիներուն:

Մեր աշխարհը աներեւակայելիօրէն ընդարձակուած է: Հայաստանի անկախացումը մէկ օրէն միւսը 4 միլիոն հայ դրաւ մեր հոգատարութեան ներքեւ: Խորհրդային Միութեան անկումը աւելցուց առնուազն 1 միլիոն եւս՝ հանրապետութիւններու եւ Արեւելեան Եւրոպայի մէջ ցրուած: Վրաստանն առանձին ունի 400.000 հայ:

Այսօր, աշխարհի այս շրջանին մէջ, ՀԲԸՄ-ի համար առաջնահերթային է Հայաստանը, եւ մեր ծրագիրները այլեւս բոլորովին տարբեր են սովորականէն: Զանազան կարողութիւններու տէր վճարովի մասնագէտներ պէտք են սփիւռքէն թէ Հայաստանէն: Ի տարբերութիւն սփիւռքի, ՀԲԸՄ-ը չի կրնար ապաւինիլ տեղական կամաւորներու՝ իր ծրագիրներուն գործադրութեան եւ վերահսկումին համար: Հայաստանի մէջ ո՛չ փորձառութիւնը կայ եւ ո՛չ ալ միջոցները: Արտասահմանցի կամաւորներ, երբ իրենց մասնագիտական ծառայութիւնը կ'առաջարկեն, իրենց պաշտօններն ու պատասխանատուութիւններն ունին: Անհրաժեշտաբար, անոնց ժամանակը սահմանափակ է:

Մեր ներկայ ծրագիրները մշակուած են հիմնականին մէջ պատրաստելու եւ մարզելու նոր մասնագէտներ, որոնք օր մը կրնան արդիականացնել Հայաստանը: Որքան ալ հպարտ ըլլանք մեր գործին տարողութեամբ ու ծիրով, ան չնչին կը մնայ կարիքներուն դիմաց: Հայաստանը յառաջիկայ տարիներուն աւելին պիտի պահանջէ մեզմէ, ո՛չ թէ նուազ:

Խորհրդային Միութեան մնացեալ մասին մէջ, բացի Վրաստանէն, հայկական դպրոցներ, դասատուներ, գործիչներ, կեդրոններ, ծրագիրներ չկան. կան երեք կամ չորս եկեղեցիներ միայն: Անցեալ տարի, յաճախ, ցաւով մերժած ենք օգնութեան դիմումներ: Ցեղային խլրտումներ, դժուար պայմաններ եւ ճամբորդական սահմանափակումներ կը խանգարեն որ ՀԲԸՄ-ը այդ շրջանին մէջ ծրագիրներու ձեռնարկէ, բայց ասիկա ժամանակաւոր է: Ժամանակը պիտի գայ:

Մոսկուան եւ Թիֆլիսը կրնա՞ն նուազ կարեւոր ըլլալ Լոս Անճելըսէն ու Պէյրութէն: Անոնք եւս սփիւռք են հիմա:

Տարբեր ժամանակաշրջան ու տարբեր կեանք թեւակոխած ենք այլեւս: Աշխարհով մէկ հայերու միասնականութիւնը կը խոստանայ նոր ուժ եւ զօրութիւն, որուն նմանը միայն երազել կրնայինք: Սովոր էինք ըսել «Հայաստան», եւ մեր ոչ-հայ բարեկամները կը հարցնէին. «Ո՞ւր է ան: Ալբանիոյ նմա՞ն է ան»: Այլեւս պիտի չպատահի ասիկա:

Անցնող չորս տարիներուն ականատես եղած եմ կեանքիս վրայ անջնջելի հետք թողած երեք դէպքերու: Ամիս չանցնիր որ չյիշեմ զանոնք: Մէկը Հայաստան ճամբորդութիւն մըն էր, երկրաշարժէն երեք օր ետք: Կանգնած էի հարիւրաւոր տագնապահար մարդոց մէջտեղ, շատ օգնութեան կեդրոններէն, Լենինականի: Միջին տարիքի մարդ մը մօտեցաւ քաղաքապետէն, որ փրկութեան գործը կը կազմակերպէր, եւ ըսաւ. «Կրնա՞ք ըսել, թէ ե՛րբ բուլտոզերները մեր փողոցը պիտի գան: Կինս տակաւին աւերակներուն ներքեւ է»: Կը մտածէի, թէ ե՞րբ պիտի կարենանք վերականգնիլ: Երկրորդը՝ մէկուկէս տարի ետք էր, 1990-ի օգոստոսին: Կը դիտէի Լեւոն Տէր-Պետրոսեանի՝ խորհրդարանի նախագահ ընտրուելուն ուր ժամ տեւած խորհրդարանի նիստին հեռուստահաղորդումը: Ան սկիզբն էր 70 տարիներու ամբողջատիրական վարչակարգին մը տապալման: Մէկ մասը անհաւատալիօրէն խանդավառ էր, միւս մասը՝ սարսափած հետեւանքներէն: Կը մտածէի, թէ պիտի կարենա՞նք վերականգնիլ: Երրորդը՝ 1992-ի մարտին էր, երբ մեր պատուիրակները իրենց տեղը գրաւեցին ՄԱԿ-ի մէջ եւ հայկական դրօշը բարձրացուեցաւ՝ կանգնելու աշխարհի բոլոր երկիրներու դրօշներուն կողքին: Այդ օրը, առաջին անգամ, ես զգացի իրականութիւնը մինչ այդ բոլոր իրագործումներուն: Գիտցայ թէ պիտի վերականգնինք:

Ողբերգութիւն, խիզախութիւն եւ տեսիլք: Հայաստանի ժողովուրդը ապացուցեց, թէ չի վախնար ապագայէն: Ան առանձին տոկաց խորհրդային բանակի գրաւումներուն, կրկին ու կրկին, իր իրաւունքներուն համար պայքարելով: Ան առանձին կրցաւ վերապրիլ հաշմող շրջափակումէ, որ արժանապատիւ կեանքէ զրկած է ամէն մարդ, կին ու երեխայ: Եւ ան առանձինն ընտրեց միակ ոչ-համայնավար նախագահը ամբողջ նախկին Խորհրդային Միութեան մէջ: Ղեկավար մը, որ իր քննադատները կը դիմագրաւէ առանց իր գերագոյն նպատակէն շեղելու, ղեկավար մը, որ գիտէ թէ խաղաղութիւնը ո՛չ միայն պէտք է շահուի պատերազմի դաշտին վրայ, այլեւ՝ բանակցութեանց սեղանին շուրջ, ղեկավար մը, որ գիտէ թէ Հայաստանը յարաբերութիւն պէտք է հաստատէ ո՛չ միայն մեծ ուժերուն, այլեւ աւելի կարեւորութեամբ՝ իր հարեւաններուն հետ, ղեկավար մը, որ գիտէ թէ միայն ժամանակը պիտի փոխէ անկեալ ընկերութեան մը հիւանդները, թէ միայն ժամանակը պիտի բերէ իսկական ռամկավարութիւնն ու արդիական տնտեսութիւնը:

Երկար եւ տաժանագին գործընթաց մը պիտի ըլլայ ան, որմէ շատ բան պիտի սորվինք: Մենք ալ պէտք է ծրագիրներ մշակենք ապագային համար, խիզախութեամբ, առանց մեր նպատակէն շեղելու:

Մենք այսօր, ՀԲԸՄ-ի 77-րդ Ընդհանուր ժողովին առիթով, կը հաւաքուինք ո՛չ միայն վերատեսութեան ենթարկելու անցեալը, այլեւ պատրաստուելու վաղուան: Մենք եւս ապացուցած ենք, թէ չենք վախնար: Այս նոր օրերուն, մեր կեանքի այս պատմական ժամանակաշրջանին, ՀԲԸՄ-ի հաւաքական ուժը, այս աշխարհի լայնքին ու երկայնքին, անչափելի ուժ մըն է: Մենք եւս պէտք է տարբերութիւն մը ընենք: ■

ԱՐՁԱԳԱՆՔ ՏՊԱԳՐՎԱԾԻՆ

Մի պահ կանգ առ, խորհիր՝ արցախցու արյունը ջո՞ւր է

Աշոտ Բլեյանի «Այլախոհության պահն է անց, խորհելու եմ կոչում» («Ազգ», 22 հոկտ., թիվ 214) հոդվածը իմ մեջ հարուցում է մի քանի հարցականներ, որոնց մի մասն արդյունքն է հեղինակի անորոշ-իրարամերժ, մշուշոտ շարադրանքի, մյուս մասը գալիս է նրա ջայլամային քաղաքականությունից. շատ լավ գիտի ինչը ինչոց է, հականե-հանվանե ծանոթ է մեղավորներին, բայց տեսք է ընդունում, որ Հայաստանի ներկա վիճակը անհայտից մեր լեռնոտ աշխարհը նետված մի իրողություն է: Երկվությունն սկսվում է վերնագրից. չի հասկացվում, այլախոհությունն առհասարակ որպես հասկացություն պետք է նետել գերեզմանո՞ց, քանզի նրա պահն անցել է, մեռած է, թե՞ այլ կերպ խորհելու պահերից մեկն է անցել, հիմա բոլորը պետք է խորհեն Բլեյանի նման:

Բլեյանը պահանջում է.

«...Վրաստանից եկող գնացքների ստացումը փոխարինել է Հյուսիսային Կովկասից ձգվող ավտոշարասյուների ժամանման տագնապը, փակված գազամուղին ու հովհարային անջատմանը միացել է ներքին ու արտաքին տրանսպորտային հաղորդակցության լրիվ կազմալուծված իրականությունը, տեսության ալյուրի դատարկ պահեստների անհանգստությանը փոխարինել է օգտագործված վերջին բուռ ցորենի սարսափը...»

Միանգամայն ճիշտ է, եւ դեռ ավելի արցունքներ հեղելու տեղ կա: Բայց ո՞վ է այս բոլորի մեղավորը, ո՞վ է Հայաստան աշխարհը հրել դեպի անդունդի եզրը: Վախենում եմ, որ հեղինակներից մեկը հենց ինքը՝ Բլեյանն է: Թող նա ինձ ժխտի: Թող ապացույցներ բերի, թե 1988-ին ինքը չի գոչել՝ «Ղարաբաղը մերն է», «Միացում», եւ այլն, որոնք ինձ եւ ինձ նման հազարավորների համար թանկ են ու անմոռաց, բայց Բլեյանի համար սրանք իրենց իմաստն ու խորհուրդը կորցրած գաղափարներ են: Եւ դա այն դեպքում, երբ նա շահել է, իսկ ես ու հազարավորները տուժել ենք, արյուն թափել, թշվառացել, մուրացկանների խառնիխուռն զանգվածի վերածվել: Հիմա նա խաղարկում է այդ թշվառության ֆարսը՝ «տեսեք, ես ձեզ համար խաղաղություն եմ ուզում, բարեկեցիկ կյանք եմ ուզում, բարձրացրեք ինձ նոր ալիքի վրա, ավելի վեր, ավելի վեր...»: Պատգամավոր Բլեյանն իր ընտրողներին պատգամավորության թեկնածու եղած ժամանակ ի՞նչ է ասել Ղարաբաղի եւ ազգերի ինքնորոշման մասին. մի՞թե լռել է: Անհնար էր, նրան անմիջապես հրապարակածեծի կենթարկեին: Չլռելով հանդերձ, պնդել է, թե Ղարաբաղը պետք է մնա Ադրբեջանի կազմո՞ւմ: Բացառված է: Նրա օգտին ոչ մի ձայն չէին տա: Գուցե «Ազգ» թերթը սույն հոդվածի հետ կողք կողքի տպագրեր պարոն Բլեյանի նախընտրական ծրագիրը. եթե իմ ենթադրությունը սխալ լիներ, ես ներողություն կխնդրեի: Հակառակ դեպքում կառաջարկեի, որ Բլեյանն ու իր նման «ընտրյալները» հրապարակավ խոստովանեին իրենց «սխալը», ժողովրդին ծանուցեին, թե իրենց կողմից կյանքի կոչված «Ղարաբաղը մերն է», «Միացում» կոչերն ու ամբողջ ղարաբաղյան շարժումը կործանարար են եղել, հիմա իրենք խորապես զղջում են եւ պատրաստ են սխալի դիմաց հատուցել: Մի ծայրահեղությունից մյուսն անցնողներին մեջտեղում պետք է կանգնեցնել եւ ասել. «Հապա մի հաշիվ տուր, սիրելիս, թե ինչու էիր մոլորեցնում քո հայրենակիցներին Արցախում եւ մայր Հայաստանում»:

Կարծում եմ, Բլեյանը սոսկ կրթովի աղավաղման մի քանի խոսքեր, թե խորհրդային կայսրությունը փլուզվեց, տնտեսական կապերը կտրվեցին, նախկին հանրապետությունները որդեգրեցին կենտրոնախույս քաղաքականություն, «... գումարած շրջափակումները»: Կանգ առ, պարոն Բլեյան եւ այլք: Դուք անհեռատես, անճարակ, միայն լեզվով բարբառելիս «ճարտար» կարճամիտներ եք, անկարող կռահելու մոտիկ եւ հեռու ապագան, կանխատեսելու թշնամու հակազդեցությունները, հնարավոր խմբավորումների ծնունդն ու դրանց առճակատումը: Դուք լավ գիտեիք պատմությունը, քաղաքականությունը, առավելապես աշխարհագրությունը, այլապես կտեսնեիք այն, ինչ ջրի երեսին է՝ Հայաստանը արտաքին աշխարհի հետ կապող երակները, չնչին բացառություններով, անցնում են հակառակորդների տարածքներով:

Իշխանության գլուխ անցնելով՝ այդ նույնք շատ քիչ ապացույցներ տվեցին, թե դառը վրիպումներից դասեր են քաղել: Հանրապետության անկախությունն առայժմ ավելի տեսիլային է, քան իրական: Արտաքին քաղաքական ասպարեզում շարունակվում են նույն անծրագիր, կույր դեգերումները Վաշինգտոնից մինչեւ Փարիզ եւ Չինաստանից մինչեւ Ստամբուլ: Բարեկամներ ձեռք բերելու ջանքերը դիվանագիտորեն թույլ են եւ անարդյունավետ: Ճանաչումների անհրաժեշտ փուլը չի ամրապնդվում քաղաքական-տնտեսական կապերով, նույնիսկ ԱՊՀ շրջանակներում չի հասկացվում, թե ովքեր են Հայաստանի համախոհները: Հակախոհներ՝ ինչքան ուզես:

Հողի եւ անասունների սեփականաշնորհումն ընթացավ ահավոր կամայականություններով ու բռնագրավումներով, որոնց առաջը չառան: Զգալի հողատարածքներ մնում են անմշակ: Պետության անփույթ, անտարբեր հայացքի ներքո քայքայվում է գյուղատնտեսությունը: Գործադիր մարմիններն ուռճացել են բացառիկ արտոնություններով, որոնք դժկամ ու կոպիտ են իրենց պարտականություններում: Փոխանակ մտավորականության կարողություններն ուղղելու ազգանպաստ նպատակների, փորձեր են արվում կուսակցական հողի վրա նրան տարանջատել, տարրալուծել: Գրողը զրկվել է գրելու իրավունքից, որովհետեւ տպող չկա, ճարտարապետը զրկվել է նախագծելու իրավունքից, որովհետեւ շինարարություն չկա, կինոգործիչը զրկվել է նկարահանելու իրավունքից, որովհետեւ ֆինանսավորող չկա: Աղետի գոտին թողնված է բախտի քմահաճույքին: Խորանում է անդունդը վաստակի եւ ծախսերի միջեւ: Չքավորությունը համատարած է:

Հապա խորհրդարանը... Շուկայական հարաբերությունների պիտակի ներքո սանձազերծված անզուսպ կողոպուտը սահման չունի: Հունիսին խոստացան նվազագույն վաստակների ու թոշակների հավելում կատարել նոյեմբեր ամսին, բայց մինչ այդ կազմակերպեցին գների բարձրացման երկու դյուցազնական թռիչք՝ նախապես ի չիք դարձնելով դեռ չտրված հավելումը: Նոյեմբերին հավելումով հանդերձ մարդիկ ավելի քիչ են գնելու, քան հունիսին՝ առանց հավելումների: Շարունակվում է մարդկանց քաջ ծանոթ, մարդկանց զզվեցրած երեսպաշտական խաբեությունը:

«Միացում», «պայքար, պայքար մինչեւ վերջ» «բացառիկ համաշխարհային ազգի առաքելության (?) գիտակցում», «ազգափրկիչ տոտալ մոբիլիզացիա», «անկախ Արցախը հայոց հոգեւոր վերածննդի լինելիության պարտադիր նախապայման», ո՞վ իրավունք ունի ինձ, իմ սերնդին, իմ սաներին ու երեխաներին պարտադրել նման ընտրություն...»

Իսկ ո՞վ է ձեզ լիազորել, պարոն Բլեյան, հայտարարելու, թե «Ադրբեջանի քաղաքացի ղարաբաղցու իր հողում ապրելու իրավունքը» հնարավոր է միայն «Ադրբեջանի պետության կազմում»: Ո՞ր ղարաբաղցին, ե՞րբ, որտե՞ղ եւ հանուն ինչի է խնդրել Ձեզ հրապարակել սա՝ դարձնելով Ձեր վերոհիշյալ հոդվածի եզրափակիչ տողերը: Կարո՞ղ եք մի փաստաթուղթ բերել, պաշտոնական թե անպաշտոն, որտեղ ղարաբաղցին նման ցանկություն հայտնած լինի: Չկա այդպիսի փաստաթուղթ:

Ինչու եք բռնադատում ձեր սերնդին, ձեր սաների ու երեխաների ու ամենից առաջ ղարաբաղցիների կամքը՝ նրանց վզին փաթաթելով ձեր եսասիրական, պաշտոնամոլական, խորապես կասկածելի սկզբունքը: Եթե Ադրբեջանն ընդունակ է իր «ծոցում» հանգիստ ու ապահով կյանք տալ ազգային փոքրամասնություններին, հապա ինչու անմիջապես դա չի անում լեզգիների, քրդերի, ուդիների եւ մյուսների նկատմամբ:

Այս պահին, երբ ղարաբաղցիներն ազատագրական պայքարի դրոշ են պարզել, հենց այս արյունոտ պահին, երբ վճռվում է ադրբեջանական գաղութ կայսրության ապագան, երբ փոքրամասնությունները հուսահատ ու համառ ջանքեր են գործադրում ազատվելու Ադրբեջանի փտած հովանավորությունից, վեզիրովները, էլչիբեյները իրար փոխարինելով գործնական ոչինչ չեն անում ապացուցելու, որ պատրաստ են հարգելու ազգերի իրավունքները, «կուլտուրական ավտոնոմիան» նրանց բառապաշարում պատեհապաշտական ու սուտ է, զուտ գաղափարախոսական նպատակներով տարածված կեղծիք: Թե՞ դրանք պարոն Բլեյանի ականջով չեն ընկել, չի լսել երբեւէ: Պարզապես պրն. Բլեյանը կատարում է պատվեր՝ դառնալով ապազգային ուժերի ճակատային խոսնակը: Բլեյանը նրանց փոքրմասն է, ձեռքը, որով կրակից շագանակ են հանում: Հանեց՝ կգնահատեն, չհանեց՝ ասված իր հետ: Այդ ուժերի խոսնակն է Բլեյանը եւ մեկ էլ այն, որոնք միջազգային բոլոր ատյաններում հայերին հռչակում են հերթ ագրեսոր, Ադրբեջանին ամեն կերպ օգնում սեղմելու շրջափակման օղակը եւ այդ ասպարեզում զգալի հաջողության են հասել՝ թուրքերի:

Այնուամենայնիվ, սեպտեմբերի մի քանի հյուրը անցել է նաեւ Բլեյանին: Այլապես բառահեղեղի արանքներում չէին սպրդի այս տողերը.

«...Առանց պետական աղմկոտ վճիռների, անկյաս ու արդյունավետ զորացնել (ով) ինքնապաշտպանությունը (ընդգծումը մերն է՝ Ռ. Հ.) Արցախում, այն դիտելով որպես հակամարտության կարգավորման ոչ թե ճանապարհ, այլ հակամարտության խաղաղ կարգավորման այսօր անհրաժեշտ ուղեկիցը»:

Այսինքն՝ մտիր ադրբեջանցու լծի տակ, բայց զինված մնա: Անհեթեթություն, հերթական անհեթեթություն, իրականն ու երազայինը իրարից տարբերելու անկարողություն: Ո՞ր ադրբեջանցին արցախցուն իր ծոցը կառնի, եթե նա վաղն իրեն խոցելու է «զորացած ինքնապաշտպանությամբ»: Պարզ չէ՞, որ նա առաջին հերթին զինաթափելու է Արցախը, ապա անելու է այն, ինչ արեց Նախիջեւանում՝ հայաթափելու է Արցախը: Մանկավարժ Բլեյան, եթե ձեզ համար պարտադիր է Ադրբեջանի չեղած պատմությունը հայկական դպրոցում, ապա թուրք մանկավարժի համար հայոց պատմությունը անընդունելի է ոչ միայն ադրբեջանական, այլեւ Ադրբեջանի «անբաժան մասը» կազմող Արցախի հայկական դպրոցում: Եթե Ղարաբաղն Ադրբեջանին անցնի այն ձեւով, ինչ ձեւով թելադրում եք դուք, ապա Ադրբեջանը լինելու է հաղթող, իսկ արցախցին նրա ողորմածությունը հայցող: Թե ինչպիսին կլինի այդ ողորմածությունը՝ անհայտ չէ ոչ մեկին, նույնիսկ ձեզ, որ արցախցիներին մղում եք նրանց գիրկը...

Ինձ անհայտ է, թե բլեյանական ինքնարհամարհման կողմնակիցներն ինչ հիմքերից են ելնում, երբ միակողմանի զիջման կոչեր են անում: Ո՞րն է ելակետը: Ինչո՞ւ օրինակ իրենք ադրբեջանցիները, չեն դավանում փոխզիջման տարբերակը: Արցախցու թափած արյունը ջուր չէ եւ իր հայրենական հինավուրց հողում ազատ ապրելու փոխհատուցումն է ենթադրում, սա լավ պետք է հասկանան խորհրդարանական ճառախոսները: Եւ նրանք, ովքեր քիչ առ քիչ մաշում են արցախցու ոտքի տակի հողը: Մաշում են հանուն իրենց աթոռի:

Ամենայն խաղաղ բանակցություն եւ միջնորդություն ողջունում է նաեւ տողերիս հեղինակը, պնդելով հաշվի առնել այդ արյունը, նրանից բխող ռեալ իրողությունները, որոշման գալ՝ ելնելով միմիայն նրա թելադրած պահանջներից ու պայմաններից: Արցախի մասին բարբառող ամեն ոք պետք է մի պահ կանգ առնի եւ խորհի հենց այս: Քանի դեռ բոլորի համար չի եկել այս պահը, Արցախում ճայթելու են կրակոցները, եւ շարունակվելու է ազատագրական արդար կռիվը: Ուրիշ միջոց չկա, որովհետեւ ազատագրման պառլամենտական-սահմանադրական եղանակը նախընտրած արցախցուն Ադրբեջանը պարտադրեց եղեռն, սպանդ, արյուն, բռնատեղահանում, բռնագավթում:

Մեր նախնիները նման օրհասների ժամանակ ասում էին՝ «ակն ընդ ական, ատամն ընդ ատաման»: Ապա ավելացնում էին՝ «Սահման քաջաց, զենք իւրեանց»: Այս վերջին ասույթի իմաստն ավելի քան խոր է ու խաղաղ իր հիմքով՝ քո սահմանը զենքով պաշտպանիր:

ՌԱՖԱՅԵԼ ՀԱՄԲԱՐՅԱՆ
ՀՀ քաղաքացի

digitised by A.R.A.R.@

Քրդական հարցն օրեցօր սպառնալից է դառնում Թուրքիայի համար

PKK-ի տասնյակ հազար մարտիկներ թուրքերի եւ... քրդերի դեմ

Վերջին շրջանի թուրք-քրդական բախումները Թուրքիայի հարավ-արեւելքում ծայրահեղ սրել են իրադրությունն շրջանում, վեր հանելով միջինարեւելյան երկրների, եւ ոչ միայն նրանց, հակասությունները: Ստորեւ՝ միջազգային մամուլի տեսությունը:

Թուրքիայի 60 միլիոն բնակչությունից 10 միլիոնը քրդեր են, որոնք գլխավորապես ապրում են երկրի հարավ-արեւելյան հատվածում:

PKK-ն հիմնադրվել է 1963 թ. Թուրքիայում քրդերի համար ինքնավարություն ձեռք բերելու նպատակով: Այս կազմակերպությունն իր ստեղծման առաջին իսկ օրից բախվել է Թուրքիայի կառավարական ուժերի հետ: Բազմամյա ընդհարումների ընթացքում զոհվել է ավելի քան 4500 մարդ, որից 1300-ից ավելին, ըստ արեւմտյան լրատվական գործակալությունների, զոհվել է ընթացիկ տարում: PKK-ն նաեւ կարողացել է հասարակությանը ներկայանալ որպես ազատագրական մի շարժում ընդդեմ ճնշման: Այդ են վկայում Թուրքիայի կառավարության մամուլի գծով պատասխանատու քարտուղար Օմար Թուրքանի խոսքերը «Նյու Յորք թայմս» օրաթերթի հետ ունեցած հարցազրույցում. *«Դուք Թուրքիայի հարավ-արեւելյան շրջանում ում էլ որ հանդիպեք PKK-ի մասին կխոսի»:* Ըստ վերոհիշյալ օրաթերթի, ընդհանրապես, ժողովրդի կարծիքը PKK-ի մասին միանգամայն տարբերվում է այն պատկերից, որը պետությունն աշխատում է պարտադրել ժողովրդին: Այս շրջանում բնակչությունը դժգոհ է պետությունից:

Արեւմտյան որոշ դիտորդների կարծիքով, Թուրքիան քաղաքական մասում պարտություն է կրել քրդերից: PKK-ն 8-ից 12 հազար մարդ կարող է մոբիլիզացնել եւ զինել: PKK-ի ղեկավարն Աբդուլլահ Օջալանն է, որ՝ նստավայր է ընտրել Դամասկոսը:

PKK-ի եւ Դամասկոսի հարաբերություններն սկիզբ են առել 80-ական թվականներին, երբ Թուրքիան որոշում ընդունեց Եփրատի վրա կառուցել Աթաթուրքի անվան ամբարտակը, որի բուն նպատակն Եփրատի ջրերի վրա վերահսկողությունն էր: Թուրգութ Օզալը, որ այն ժամանակ Թուրքիայի վարչապետն էր, այդ առիթով հայտարարել է, թե Աթաթուրքի անվան ամբարտակի նախագծի իրականացումով երկրի հարավ-արեւելյան հատվածը կվերածվի Եվրոպայի «հացահատիկի շտեմարանի»: Իսկ Թուրքիան իր ջրի պաշարներով հանդերձ կվերածի որպես Միջին Արեւելքի ամենահզոր պետության: Օզալը ցանկացավ ասել, որ ջուրը որպես զենք օգտագործելը միանգամայն օրինական է: Այնինչ Եփրատի ջուրը Սիրիայի համար կենսական նշանակություն ունի:

Անցյալ տարի նոյեմբերին, երբ Դեմիրելը կառավարության գլուխ անցնելուց անմիջապես հետո այցելեց երկրի հարավ-արեւելյան քրդական շրջանը, խոստացավ, որ ժողովրդավարական բարեփոխություններով կվերացնի 1980 թվականի հեղաշրջման հետեւանքները: Դեմիրելը հավաստիացրեց, որ հասկացել է *«քրդական հարցի ճշմարտությունը»:* Վարչապետի խոստումները քրդաբնակ այս շրջանում այն աստիճան բարձրացրին նրա հեղինակությունը, որ մարդիկ սկսեցին մտածել, թե ուր որ է արտակարգ դրությունը շրջանում կվերացվի: Սակայն թուրքական բանակի ճնշող մեծամասնությունը դեմ դուրս եկավ Դեմիրելի բարեփոխությունների ծրագրին, թեեւ բանակը կառավարության ապարատի ներսում վերակառուցման եւ բարեփոխությունների համաձայն էր: Բանակում գերակշռում էր այն կարծիքը, թե PKK-ի հարցը պետք է լուծել զինված ուժերի գործադրումով եւ հիմնովին այդ կազմակերպությունը ջախջախելով: Նախագահ Օզալը նույնպես իր անհամաձայնությունն արտահայտեց Դեմիրելի բարեփոխությունների հարցում: Նախագահը անթաքույց հակակրանք է տածում Դեմիրելի կառավարության նկատմամբ, նույնիսկ համոզված չէր, որ այն կարող է երկար ժամանակ մնալ գործի գլուխ: Թերեւս հենց այս

հանգամանքով կարելի է բացատրել քրդական վայրերի վերահսկողությունն անվտանգության ուժերին թողնելը: Մյուս կողմից, Դեմիրելը չէր կարող հրաժարվել բանակին «սիրաշահելու» մտքից:

Կայսրության երազանքից չհրաժարվող երկրի քաղաքական հոսանքները, օրինակ Թուրքիայի կառավարության ընդդիմադիր Ռեֆահ իսլամական կուսակցությունը, որ տնտեսական, քաղաքական, հասարակական խնդիրների լուծման իր տարբերակն ունի, քրդական հարցի առնչությամբ ոչ մի քաղաքական լուծում չառաջարկելով եւ հենվելով պատմական որոշ կասկածելի փաստարկների վրա, հայտարարել է. *«Քրդական հարցը շինծու մի խնդիր է, որ Թուրքիայի վզին են փաթաթել Ամերիկան ու Գերմանիան: Օսմանյան կայսրության օրոք թուրքի եւ քրդի հարց չկար»:* Ըստ Թուրքիայի իսլամականների, Օսմանյան կայսրությունն ինքնին իսլամական գոյություն էր, եւ նրա դրոշի ներքո թուրք լինելը նշանակում էր մուսուլման լինել: Թուրքիայի կառավարությունն այն կարծիքին է, որ Օսմանյան կայսրության ժամանակաշրջանի վրա հենվելը պատմական եւ տրամաբանական հող է ստեղծում, որի հիման վրա կարելի է Օսմանյան կայսրության նախկին տարածքներում (այն ձգվում էր Միջին Ասիայից մինչեւ Բալկանները) բարեկեցիկ կյանք ստեղծել, եւ այսօր էլ Թուրքիայի կառավարության կողմից քրդական հարց լուծելու համար նման ճանապարհի ընտրությունը թերեւս բխում է Օսմանյան կայսրության փորձից:

Դարասկզբին նրանք Արեւմտյան Հայաստանի հարցը «լուծեցին» բիրտ ուժի գործադրումով եւ զանգվածային ջարդերով, ոչ ոքի առջեւ ոչ մի պատասխանատվություն չկրելով: Եթե հայերի ջարդը օսմանյան ոճրագործներն իրենց նենգ քաղաքականությամբ հաճախ կատարում էին քրդերի ձեռքով, ապա այսօր Թուրքիան որոշել է իրականացնել քրդերի ոչնչացման ծրագիրն իրենց իսկ ազգակիցների, այն է՝ Իրաքի քրդերի միջոցով: Սակայն, քանի որ այսօր Թուրքիան այդ որոշումը կայացրել է աշխարհում տիրող այլ հարաբերությունների եւ իրադարձությունների հարթակի վրա, եւ մյուս կողմից էլ քրդական հարցն ունի իր առանձնահատկությունները, այդ իսկ պատճառով համաշխարհային հանրությունը եւ հատկապես Եվրահամայնքի անդամ որոշ երկրներ Թուրքիայի այդ որոշման նկատմամբ հակազդեցության դրսեւորումներ են ցուցաբերում:

Անգլիայի խորհրդարանի մարդու իրավունքների հանձնախմբի ղեկավար լորդ Էվ Բերին, որին ուղեկցում էին նաեւ Անգլիայի եկեղեցու որոշ պաշտոնատարներ, Թուրքիա էր ժամանել ուսումնասիրելու Թուրքիայի կառավարության հայտարարությունը Շռնակի արյունալի դեպքերի կապակցությամբ, ուր ասվում է, որ PKK-ն էր գնդակոծել Շռնակը: Սակայն Շռնակի 20 հազար բնակիչներից (ըստ ֆրանսիացի իրավաբան Ուիլյամ Բորդոնի, որը նույնպես եղել է Շռնակում, քաղաքի 250 հազար բնակիչների երեք քառորդը փախել է քաղաքից) շատերը, որոնք ապաստան են գտել մոտակա քաղաքներում, պատմել են, թե բանակը ինչպես է գնդակոծել իրենց բնակարանները: Լորդ Էվ Բերին եւ անգլիական կաթոլիկ եկեղեցու առաջնորդ Մայքլ Ֆեյնին մամուլի ասուլիսում հայտարարել են. *«Թուրքիայի հայտարարությունը հաստատող ոչ մի ապացույց չենք տեսել, ընդհակառակը, Շռնակի դեպքերը ցույց տվեցին, որ Թուրքիան ժողովրդավարության ուղիով զարգացումը երկրի հարավ-արեւելյան շրջանում մի կողմ է նետել եւ խաղաղ բնակչությանը շրջանից տեղահան է արել, այդ նպատակով օգտագործելով ռազմական բիրտ ուժ»:* Էվ Բերին եւ Ֆեյնին Անգլիայի վարչապետ Մեյջորից որպես Եվրահամայնքի նախագահի պահանջել են, որպեսզի Թուրքիայի առջեւ հարց բարձրացնի ռազմական գործողություններն ընդդեմ խաղաղ բնակչության դադարեցնելու կապակցությամբ:

«Նյու Յորք թայմս»-ը մի հաղորդագրության մեջ նշել է, որ թուրքական կառավարությունը PKK-ին վարկաբեկելու նպատակով նույնիսկ չի խուսափում գնդակոծել այն տարածքները, որոնք ռազմական նշանակություն, եւ մեղքը բարդում է PKK-ի վրա:

Հոլանդիայի արտգործնախարար պրն. Հանս Վան Դեներքը Թուրքիա կատարած այցի ընթացքում Թուրքիայի արտգործնախարարի հետ հանդիպելուց հետո քննարկելով Թուրքիայի հարավ-արեւելյան շրջանում տեղի ունեցող բռնությունները, հայտարարել է, թե խաղաղ բնակչությանը պետք է պաշտպանության տակ վերցնել: «Նյու Յորք թայմս» օրաթերթը գրել է. *«Քրդական հարցի լուծման նպատակով ռազմական ճանապարհի ընտրելը պատճառ է դարձել, որ Եվրոպայում Թուրքիայի հակառակորդ պետությունները՝ Հունաստանը, Հոլանդիան Անկարային մեղադրեն մարդու իրավունքների կոպիտ խախտման մեջ: Եթե նկատի ունենանք նաեւ Թուրքիայի վատ համբավը այդ առումով, ապա այդ հարցը կխոչընդոտի Անկարայի եւ Եվրահամայնքի միջեւ ավելի լավ հարաբերություններ հաստատելուն, այն դեպքում, երբ Թուրքիան այրվում է Եվրոպայի ընդհանուր շուկայի անդամակցության ցանկությամբ»:*

Լոնդոնում հրատարակվող Իրանի ընդդիմության օրգան «Քեյհան» շաբաթաթերթը իր նոյեմբերի 15-ի համարում «Իրաքի Քրդստանի նավթը եւ Թուրքիայի ախորժակը» խորագրով վերլուծական է նվիրել քրդական հարցին, ուր հեղինակը մասնավորապես Իրաքի քրդերի մերձեցումը Անկարային բացատրելով նրանց այլ ելք չունենալու հանգամանքով՝ ընդգծել է. *«Այդ բարեկամության համար նրանք պատրաստ են վճարել ցանկացած գին»,* քանի որ Ջալալ Թալաբանին եւ Մասուդ Բարզանին (Իրաքի քրդերի ղեկավարները) գիտակցում են, որ եթե աշխարհում ներկա ուժերի հարաբերակցությունում որեւէ փոփոխություն տեղի ունենա, Ամերիկան եւ Եվրոպան, որոնց օգնությամբ գործնականում Իրաքում ստեղծվել է քրդական ինքնավար շրջան, այլեւս չեն հովանավորելու Իրաքի քրդերին: Այնժամ նրանց գլխին կկախվեն Սադդամի դաժանությունը եւ նրա քիմիական եւ գնդիկավոր ռումբերի սպառնալիքը: Ուրեմն, Իրաքի քրդերին ամուր հենարան է հարկավոր, հենց այդ նույն աշխարհագրական շրջանում: Թուրքական կողմնորոշմամբ նրանք ձեռք են բերում այդ հենարանը: Այնուհետեւ հոդվածագիրն անդրադառնալով իրաքա-թուրքական սահմանում PKK-ի ռազմական հենակետերի հարցին, նշել է. *«Այսօր Թալաբանին եւ Բարզանին ավելի քան երբեւէ ցանկալի հյուրեր են Անկարայում, իսկ նրանք Թուրքիային մտերմանալու համար պետք է անցնեն իրենց «եղբայր-թշնամիների» դիակների վրայով: Այժմ արյունալի բախումներ են տեղի ունենում մի եռանկյունում, ուր Իրանը, Թուրքիան եւ Իրաքը միանում են միմյանց: Մինչեւ որ PKK-ն լիովին չպարտվի, չվերանան նրանց հենակետերը Անկարայում քաղաքական գործիչները չեն կարող հանգիստ քնել»:*

Հոդվածագիրը նշել է նաեւ, որ Թուրքիան Եփրատի ջրերով նախապես չեզոքացրել է Սիրիային, իսկ ապա Անկարան, խոստանալով, որ կարգելի «Մուջահեդին Խալղ» կազմակերպության գործողությունները Թուրքիայի տարածքից ընդդեմ Իրանի, պահանջեց, որ Իրանն էլ իր հերթին թույլ չտա PKK-ին Իրանի տարածքն օգտագործել որպես թիկունք: Հոդվածագիրը մատնանշելով Սադդամ Հուսեյնի անմխիթար վիճակը, ավելացրել է. *«Թեեւ Սադդամն էլ փոթորկալից ծովում ձեռքը փրկության հույսով փրփուրներին ձգելով, կապ է հաստատել PKK-ի հետ եւ իր օգնությունն առաջարկել նրան: Սադդամն այս քայլով երկու նպատակ է հետապնդում: Նախ, նեղում է Թուրքիային, որ Ծոցի պատերազմի ընթացքում օգնել է հակաիրաքյան կոալիցիայի երկրներին, եւ միաժամանակ նպաստում քրդերի միջեւ բախումների ուժգնացմանը»:*

Հոդվածն ավարտվում է հետեւյալ եզրակացությամբ. *«Որոշ փաստեր եւ ապացույցներ խոսում են այն մասին, որ PKK-ի հարցը վերջնականապես կփակվի: Իսկ ո՞րն է լինելու այնուհետեւ Թուրքիայի քաղաքականությունը, երբ Ծոցի պատերազմի ամբողջ ընթացքում Անկարան «աչք էր գցել» Իրաքի Քրդստանի նավթի պաշարներով հարուստ տարածքների վրա. այս դեպքում անկասկած առավել եւս կմեծանա նրա ախորժակը»:* Որքան էլ որ արդյունավետ էր Թուրքիայի համար դարասկզբին Արեւմտյան Հայաստանի հարցի լուծումը բիրտ ուժի գործադրմամբ, այնուհանդերձ, այսօր հազիվ թե խնդրի նմանօրինակ լուծումը հաջողություն բերի Անկարային:

ԷՄՄԱ ԲԵԳԻՋԱՆՅԱՆ

Քադաֆին կամակորություն է անում

RFI կայանը հաղորդում է, որ Լիբիայի իշխանությունները խախտել են նախապես ձեռք բերված պայմանավորվածությունները եւ թույլ չեն տվել Ֆրանսիայի դատական քննիչ Ժան Լուի Բրյուժիերին հետաքննություն անցկացնել Լիբիայի տարածքում, կապված 1989 թ. սեպտեմբերին ֆրանսիական օդանավի պայթյունի հետ, որին զոհ էին գնացել 170 մարդ:

Օմանի պաշտպանության նախարարը Փարիզում

RFI կայանը հաղորդեց, որ Օմանի Սուլթանության պաշտպանության նախարար Բեն Ալաուին ժամանել է Փարիզ: Դիտորդները դա համարում են Ֆրանսիայի՝ Միջին Արեւելքում քաղաքական ակտիվության դրսեւորման եղանակներից մեկը:

Տարբերությունը թեկնածուների միջեւ կրճատվել է

RFI կայանը հաղորդում է, որ ԱՄՆ-ի նախագահական թեկնածուներ Ջորջ Բուշի եւ Բիլ Քլինթոնի միջեւ ձայների տոկոսային հարաբերակցությունը կրճատվել է մինչեւ 6-10 տոկոս, հօգուտ Քլինթոնի: Կայանը նշում է, որ մեկ շաբաթ առաջ այն կազմում էր 20 տոկոս:

Ռուսաստանում ժողովրդի առողջական վիճակն աղետալի է

Այստիսի եզրակացության են հանգել Մեծ Բրիտանիայի հետազոտական կենտրոնները, որոնք զբաղվում են Ռուսաստանում բնակչության առողջական վիճակի ուսումնասիրությամբ, հաղորդում է BBC կայանը: Մասնագետները գտնում են, որ եթե Ռուսաստանում զորակոչվող երիտասարդության բժշկական քննությունն իրականացվի արեւմտյան չափանիշներով, ապա նորակոչիկների 90 տոկոսը պետք է մնա տանը:

Բուլղարիան զենք է մատակարարում Մակեդոնիային

Բուլղարիայի խորհրդարանի ընդդիմության խմբավորումները մեղադրել են Դիմիտրովի կառավարությանն այն բանում, որ նա գաղտնի ձեւով զենք է տրամադրում Մակեդոնիային:

Հաջողությունը ռուսական աջակցությամբ

Ֆրանսիական մամուլն անդրադառնալով Տաջիկստանի իրադարձություններին, առանձնապես, Կուլյաբի կոմունիստամետ Ազգային ճակատի ուժերի վերջին հաջողությանը Դուշանբեում, գտնում է, որ դա կապված է ռուսական բանակի անմիջական աջակցության հետ, որն Ազգային ճակատին է տրամադրել բազմաթիվ հրասայլեր եւ զրահատեխնիկա:

Փոխհաշվարկներ Ռուսաստանի եւ Բելառուսի միջեւ

Երեքշաբթի օրը Մոսկվայում եղոր Գայդարի եւ Բելառուսի վարչապետ Վյաչեսլավ Կեբիչի հանդիպման հիմնական նյութը նավթամատակարարման եւ վճարման հարցերն էին: Կեբիչը հայտնեց, թե ներկա դրությամբ Ռուսաստանի ձեռնարկությունները Բելառուսին պարտք են 150 միլիարդ ռուբլի: Միաժամանակ հանրապետությունը պարտք է Ռուսաստանին 50 միլիարդ ռուբլի:

digitised by A.R.A.R.@

Ելցինը հրամայել է ցրել իշխանության օբյեկտների հսկողության վարչությունը

Բորիս Ելցինը կարգադրել է ՆԳ նախարար Վիկտոր Երինին ցրել բարձրագույն իշխանության օբյեկտների հսկողության վարչությունը: Փաստաթղթում նշվում է, որ վարչության ստեղծումը միլիցիայի մասին օրենքի խախտում է եւ այն փաստորեն գործել է «որպես անօրինական զինված կազմավորում»: Կարգադրության համաձայն, Ռուսաստանի կառավարությունը պետք է 10-օրյա ժամկետում ՆԳՆ-ին լրացուցիչ միջոցներ հատկացնի եւ 500 լրացուցիչ դրույք հատկացնի հատուկ հսկողության գոտու ստեղծման համար:

Սպանվել է Կուլյաբի մարզի ղեկավարը

Ինչպես հայտնի դարձավ «ԻՖ»-ին, չորեքշաբթի օրը սպանվել է Կուլյաբի մարզի ժողովրդական պատգամավորների խորհրդի նախագահ Ջավխոն Ռիզոեւը: Անհայտ անձինք նրա վրա են հարձակվել Կուլյաբում, երբ Ռիզոեւը գտնվում էր իր մեքենայում: Տաջիկստանի ԳԽ պատգամավորները, որոնք հավաքվել էին Տաջիկստանի Խոջենտ քաղաքում խորհրդարանի նիստ գումարելու, իմանալով Կուլյաբի մարզխորհրդի նախագահի մահվան մասին, մեկնեցին այնտեղ:

Ռուս ծովայինները փորձել են մթերք հասցնել Լատվիայի ռուս զինվորներին

Ռուսական ռազմանավը առանց թույլտվության մուտք է գործել Լիեպայայի նավահանգիստ: Իբրեւ նավահանգիստ մտնելու պատճառ նշվել է նավաստու հիվանդությունը: Սակայն ստուգումից հետո տեղական իշխանությունները պարզել են, որ ոչ մի հիվանդ նավի վրա չկա: Դրա փոխարեն նավի վրա մեծ քանակությամբ մթերք է գտնվել, որը նախատեսված է եղել Լիեպայայում տեղակայված ռուսական զորամասերի համար: Նավի վրա են եղել նաեւ 20 բարձրաստիճան ռուս սպաներ Բալթիական նավատորմի հրամանատարի տեղակալի գլխավորությամբ, որոնք փորձել են առանց թույլտվության ափ իջնել:

Կառավարությունը Նովոչերկասկի զոհերի ընտանիքներին կվճարի 25 հազար ռուբլի

Ռուսաստանի վարչապետի պաշտոնակատար Եգոր Գայդարն ստորագրեց կառավարության «Նովոչերկասկ քաղաքի դեպքերի կապակցությամբ անհիմն մեղադրված եւ պատժի առավելագույն չափի դատապարտվածների ընտանիքներին միանվագ դրամական օգնություն ցույց տալու մասին» որոշումը: Փաստաթղթի համաձայն, յուրաքանչյուր ընտանիքի միանվագ կվճարվի 25 հազար ռուբլի: 1962 թ. հուլիսին Նովոչերկասկում կառավարական զորքերը գնդակոծել են բանվորական ցույցը, որի մասնակիցները բողոքում էին սոցիալական պայմանների վատթարացման դեմ: Զանգվածային ելույթի մի քանի կազմակերպիչներ դատապարտվել են մահապատժի:

Ուզբեկստանում կտոնվի Ռաշիդովի տարեդարձը

Նոյեմբերի 7-ին Ուզբեկստանում մեծ շուքով կտոնվի Շարաֆ Ռաշիդովի ծննդյան 75-րդ տարեդարձը, որը 25 տարի ղեկավարել է հանրապետության կոմկուսը: Նրա շիրիմին հուշարձան կկանգնեցվի: Երկու մետրանոց պատվանդանը պատրաստված է ուկրաինական կարմիր մարմարից:

Եկեղեցական գեղանկարչության ցուցահանդես ազգային պատկերասրահում

Հայաստանի Ազգային պատկերասրահում այսօր ժամը 16-ին բացվում է 17–19-րդ դդ. հայ եկեղեցական գեղանկարչության ուշագրավ ցուցահանդես, ուր առաջին անգամ արվեստասեր հասարակայնությանն են ներկայացվում երկար տարիներ թանգարանային պահոցներում հանգրվանած բազմաթիվ արժեքավոր ստեղծագործություններ: Դրանց մեծ մասը պատկերասրահ են բերվել 1930-ական թվականներին, երբ կամայականորեն հափշտակվում էր հայ եկեղեցու ունեցվածքը, ոչնչացնում էին մշակութային շատ արժեքներ: Բարեբախտաբար, թանգարան մուտք գործած կտավները ոչ միայն փրկվեցին, այլեւ ժամանակի ընթացքում դրանց մեծ մասը նորոգվեց:

Պատկերասրահի այս բացառիկ ցուցահանդեսում ներկայացված են 17–19-րդ դարի սկզբի շուրջ 50 ստեղծագործություններ: Դրանց մի մասը Հովնաթան Հովնաթանյանի, Մկրտում Հովնաթանյանի եւ նկարչական այս փաստակաշատ գերդաստանի ազդեցության ոլորտում գտնվող այլ արվեստագետների գործեր են:

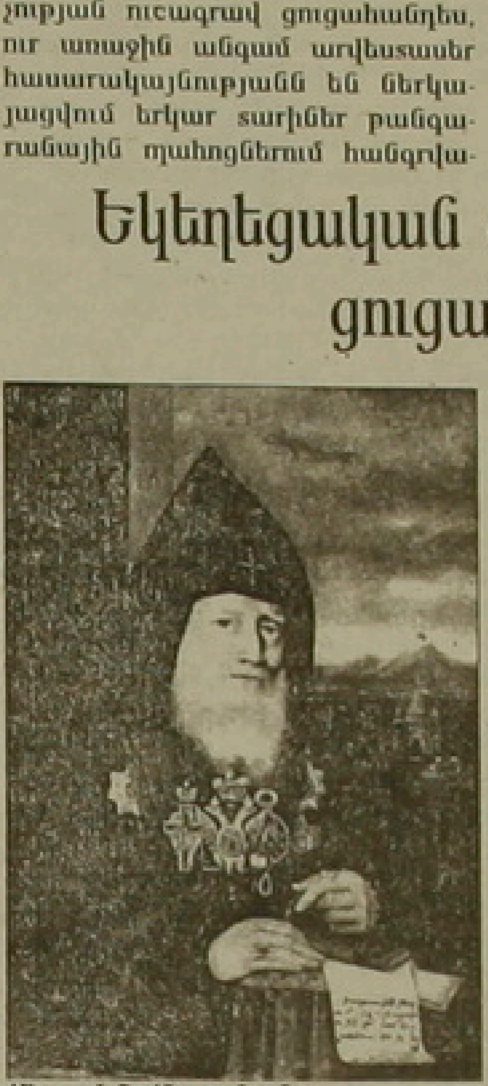

Մկրտում Հովնաթանյան. «Կաթողիկոս Եփրեմ Ձորագեղցի»

Բազմադարյան ավանդներ ունեցող հայ քրիստոնեական կերպարվեստում հաստոցային գեղանկարչության ստեղծագործությունները երեւան եկան 17-րդ դարի սկզբներին: Մինչ այդ, հայ եկեղեցական արվեստում առաջնային էին համարվում մանրանկարչությունը, որմնանկարչությունը, ծիսական առարկաների կիրառական արվեստը: Գեղանկար սրբապատկերները եկան էապես լրացնելու հայկական եկեղեցիների ներքին հարդարանքը, միաժամանակ խորհրդանշելով արվեստի միջնադարյան պատմաշրջանի ավարտն ու գեղարվեստական նոր ընկալումների տարածումը:

Ցուցադրված պատկերների մի մասը ներկայացնում են ընդհանրական եւ հայոց եկեղեցու սրբերի, հոգեւոր գործիչների դիմանկարներ, մյուսներում տեղ են գտել ավետարանական թեմատիկ հորինվածքներ: Ուշագրավ են նաեւ Մկրտում Հովնաթանյանի ստեղծած անցյալի աշխարհիկ գործիչների՝ հայոց թագավորների պատկերները:

Ցուցահանդեսն ունի եւ պատմական, եւ գեղարվեստական արժեք: Ճիշտ է, ցուցադրված գործերում կարելի է նկատել ինչպես արեւմտյան, այնպես էլ արեւելյան արվեստի ազդեցության հետքերը, սակայն բոլոր ստեղծագործությունների հիմքում հայ ազգային արվեստին բնորոշ գեղարվեստական չափանիշներն են: Պատահական չէ, որ հայ կերպարվեստի հիշյալ դարաշրջանին պատմականորեն հաջորդեց գեղանկարչության դասական շրջանը իր հրաշալի նվաճումներով:

Մինչեւ այժմ պատկերասրահում ներկայացվել են եկեղեցական արվեստի փոքրաթիվ գործեր, սակայն այժմ թանգարանի ցուցադրությունում կատարվող ընդհանուր փոփոխությունների ընթացքում դրանց ավելի մեծ տեղ է հատկացվելու: Որմնանկարների ցուցադրությանը կից երկու մեծադիր սրահներում ներկայացվելու են եկեղեցական գեղանկարները, որոնց ընտրության համար կարեւոր հիմք է ծառայելու հենց ներկա ցուցահանդեսը:

Այժմ Հայաստանն ապրում է իր կենսագրության բախտորոշ պահերից մեկը, եւ նրա կյանքի բոլոր բնագավառներում, նաեւ մշակույթի ասպարեզում, կատարվում են բազմապիսի փոփոխություններ: Միշտ չէ, որ դրանք նախընտրելի ու ընդունելի են, բայց խնդիրը ոչ միայն կատարվող երեւույթներն արձանագրելն է, այլեւ նույն այդ երեւույթներին մասնագիտորեն միջամտելը: Այս առումով պատկերասրահը հսկայական անելիք ունի, մասնավորապես հայ կերպարվեստի հարուստ անցյալը պատշաճ կերպով ներկայացնելու ուղղությամբ: Կարելի է վստահաբար ասել, որ ներկա ցուցահանդեսն այդօրինակ գործելակերպի հստականշական դրսեւորումն է: Ավելացնենք, որ այն ունի խնամքով հրատարակված նկարացանկ (կազմող՝ Քնարիկ Ավետիսյան), որը լիովին ապահովում է այս պատկերահանդեսի նաեւ գիտական կողմը:

ԿԱՐԵՆ ՄԱԹԵՎՈՍՅԱՆ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Ֆիշեր-Սպասկի՝ 9:4

Հերթական՝ 25-րդ պարտիան, որտեղ սպիտակներով խաղում էր Ֆիշերը, 35-րդ քայլում ավարտվեց վերջինիս հաղթանակով: Հաշիվը դարձավ 9:4 (12 ոչ-ոքի)՝ հօգուտ Ֆիշերի: Մրցամարտը շահելու համար ամերիկացի գրոսմայստերին անհրաժեշտ է եւս մեկ հաղթանակ: ■

Աշխարհի առաջնություն

Եվրոպական խմբերում տեղի ունեցան 1994 թ. աշխարհի առաջնության (ԱՄՆ) հերթական ընտրական հանդիպումները:

2-րդ խումբ

Թուրքիա-Սան Մարինո՝ 4:1

Այս խմբում առաջատարն է Նորվեգիայի հավաքականը, որը 8 հնարավորից վաստակել է 7 միավոր: Դա երեւի ամենամեծ անակնկալն է, քանի որ 2-րդ խմբում ընդգրկված են նաեւ ֆուտբոլային այնպիսի հզոր տերությունների հավաքականներ, ինչպիսիք են Անգլիան եւ Հոլանդիան:

3-րդ խումբ

Լիտվա-Լատվիա՝ 1:1

Ուշագրավ է, որ նախկին ԽՍՀՄ հանրապետություններից մեկի՝ Լիտվայի թիմը 5 միավորով Իռլանդիայի հավաքականի հետ գլխավորում է մրցաշարային աղյուսակը: Սակայն այս խմբի թիմերն անհավասար քանակությամբ խաղեր են անցկացրել:

5-րդ խումբ

Ռուսաստան-Լյուքսեմբուրգ՝ 2:0

Առաջատարներն են Ռուսաստանի եւ Հունաստանի հավաքականները, որոնք վաստակել են 4-ական միավոր: Ռուսաստանի Դաշնության հավաքականն անցկացրել է 2 հանդիպում:

6-րդ խումբ

Ավստրիա-Իսրայել՝ 5:2

Բուլղարիայի եւ Շվեդիայի հավաքականները վաստակել են 4-ական միավոր եւ այս խմբի առաջատարներն են: ■

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Ռոնկեսիի զավակ

ՖԻԲԱ-ն մաս է թափ տալիս

Բասկետբոլի ՀՀ ֆեդերացիային ու Աբովյանի «Հատիս» ակումբին ուղղված եւ մեր թերթի նախորդ համարում տպագրված ՖԻԲԱ-ի հեռագրի բովանդակության գլխավոր հետեւությունն այն է, որ եվրոպական մրցաշարերի մասնակից թիմերի, ինչպես նաեւ մրցավարների Երեւան գալու դժվարությունների պատճառով միջազգային ֆեդերացիան գլխացավանքի մեջ է ընկել եւ ամեն կերպ ճիգեր է փնտրում մեր հանրապետության ներկայացուցիչներից ազատվելու համար: Այլապես ի՞նչն էր հիմք ծառայում եւ ստիպում ՖԻԲԱ-ին նախապես մաս թափ տալ, զգուշացնելով, թե տեսեք, հաջորդ փուլում՝ 1/8-րդ եզրափակիչում, 6 խաղ եք անցկացնելու (3-ը տանը, 3-ը դրսում), եւ եթե հանկարծ չներկայանաք որեւէ խաղի, կամ հրաժարվեք մրցաշարից, ապա ոչ միայն կտուգանվեք 25 հազար գերմանական մարկով, այլեւ 3 տարով կզրկվեք եվրոպական մրցաշարերին մասնակցելու իրավունքից:

Տեղեկացնենք, որ 1/8-րդ եզրափակիչի ուղեգիր ձեռք բերած 16 թիմերը բաժանվելու են 4 խմբերի, որտեղ հանդիպումներն անցկացվելու են շրջանաձեւ մրցակարգով, սեփական եւ մրցակիցների խաղահրապարակներում:

Ըստ ՖԻԲԱ-ի կանոնակարգի, եթե որեւէ թիմ չի ներկայանում թեկուզեւ մեկ հանդիպման, ապա դուրս է մնում մրցաշարից, իսկ մրցակիցն առանց խաղի հաջորդ փուլի ուղեգիր է ձեռք բերում: Այդ տեսակետից տարօրինակ է նաեւ այն, որ ՖԻԲԱ-ն ընդառաջ է գնացել Երեւան չժամանած Բանսկա Բիստրիցայի թիմի երկու հանդիպումները նոյեմբերի 3-ին եւ 4-ին իր մոտ անցկացնելու խնդրանքին, հետաձգելով վերջինիս նկատմամբ օրենքով նախատեսված պատժամիջոցը եւ հույս ունենալով, որ «Հատիս»-ն, այնուամենայնիվ, կհամաձայնի գնալ Չեխո-Սլովակիա եւ միգուցե պարտություն կկրի ու դուրս կմնա մրցաշարից, իրենց էլ փրկելով ավելորդ հոգսերից:

Ցավոք, «Հատիս» ակումբի ղեկավարությունը վերջին պահին, որքան էլ տարօրինակ է, հենց այդպիսի որոշում է կայացրել: Այդ մասին քիչ հետո: ՖԻԲԱ-ի հեռագրում նշվում է նաեւ

այն մասին, որ «Հատիս»-ը, որպես ընդունող կողմ, պարտավոր էր օգնել մրցակցին տեղ հասնելու: Սա առնվազն անհեթեթություն է: Այո, որպես կանոն հյուրընկալողներն օգնում են հյուրընկալվողներին, բայց միայն դարձի ժամանակ: Ո՞րն է «Հատիս» ակումբի մեղքը, երբ պարզվել է, որ չի թույլատրվել Պրագա-Մոսկվա չարտերային թռիչքը: Դեռ Մոսկվա չհասած, ինչ խոսք կարող էր լինել Մոսկվա-Երեւան-Մոսկվա ուղերթի մասին: Այս ամենն արդեն կարելի է տարօրինակ չհամարել, քանի որ նպատակը պարզ է: Բայց անչափ տարօրինակ է «Հատիս» ակումբի ղեկավարության բռնած դիրքը: Նախապես նրանք հայտարարել էին, որ «Սպարտա»-ի հետ առաջին հանդիպումն անպայման կկայանա Երեւանում, սակայն հետո կանգնելով փաստի առջեւ՝ անակնկալի են եկել: Բանն այն է, որ միայն Երեւան ժամանած 2 մրցավարներին պետք է՝ տրվեր մոտավորապես 2.5 հազար դոլլար, այսինքն ներկայիս կուրսով գրեթե մեկ միլիոն ռուբլի, իսկ ակումբի հնարավորությունները, ինչպես նշեց «Հատիս»-ի նախագահ պարոն Հ. Սարգսյանը, անհամեմատ համեստ են: Ահա թե ինչու «Հատիս»-ը խաղին չներկայացավ, քանի որ «Սպարտա»-ի պարտության արարողությունից առաջ մրցավարներին վճարել էր պետք, որոնք նախապես տեղյակ լինելով իրողությանը, նույնպես չեկան «Դինամո» մարզադահլիճ:

Ահա թե ինչու վերջին պահին «Հատիս» ակումբի ղեկավարներն ստիպված որոշեցին երկու հանդիպումներն էլ անցկացնել մրցակցի դաշտում, գոնե մրցավարների վարձատրությունից ազատվելու համար:

Փաստորեն ՖԻԲԱ-ն նրբորեն, բայց ոչ բացահայտ իր հեռագրով առաջարկել է «Հատիս»-ին առաջիկա պարտություններից եւ տուգանքներից զերծ մնալու համար մրցաշարից հրաժարվել այս փուլում: Այն հարցին, թե այնուամենայնիվ հաջորդ փուլ դուրս գալու դեպքում «Հատիս»-ը ֆինանսապես ի վիճակի կլինի՞ շարունակել իր ելույթները, մանավանդ, որ հակառակ դեպքում կարող է պատժվել ոչ միայն «Հատիս»-ը, այլեւ հանրապետական ֆեդերացիան, որը կարող է զրկվել առաջիկա 3 տարիներին եվրոպական մրցաշարերին որեւէ թիմ ներկայացնելու իրավունքից, անկեղծորեն՝ պատասխանեցին՝ ոչ: Այդ դեպքում անհասկանալի է ավելորդ ռիսկի դիմելը: Մի՞թե կարելի է ենթադրել, թե «Հատիս»-ը մեկնում է Չեխո-Սլովակիա՝ պարտվելու եւ մրցաշարից հոժարակամ դուրս մնալու համար: Տեղյակ լինելով՝ «Հատիս»-ի մարզական բնավորությանը՝ խիստ կասկածում եմ:

– Մենք չենք ուզում թիմի մեջքը կոտրել,– ասում է ակումբի նախագահը:

– Մենք ժամանակ կշահենք եւ Չեխո-Սլովակիայում հաջող խաղալու դեպքում ՖԻԲԱ-ն ջերմ աչքով կնայի մեզ,– ավելացնում է Ռաֆայել Չոլախյանը:

Տարօրինակ տրամաբանություն: Բայց չէ՞ որ եթե թիմը մտադիր է շարունակել իր ելույթները, առանց Չեխո-Սլովակիա մեկնելու ավելի շատ ժամանակ կշահեր:

Ուշագրավ է, որ երբ ժամանակին ֆեդերացիայում քննարկվում էր մեր թիմերի՝ եվրոպական մրցաշարերին մասնակցելու հարցը, ակումբների ղեկավարները երաշխավորեցին դրանց համար անհրաժեշտ ծախսերը: Իսկ հիմա պարզվում է, որ «Հատիս»-ը փող չունի: Իհարկե, կարելի է պատճառաբանել՝ շրջափակումը, ռուբլու արժեզրկումը, առաջին անգամ մասնակցելով եվրոպական մրցաշարին՝ սպասվող ծախսերից անտեղյակ լինելը: Բայց ինչո՞վ բացատրել այն, որ ֆինանսապես անհամեմատ լավ վիճակում գտնվող «Սպարտա»-ն Խորվաթիա է մեկնել 15 օրով, իսկ «Հատիս»-ի բելգիական պատվիրակությունը բաղկացած էր 2 հոգուց:

Իհարկե, առնվազն անպարկեշտություն կլինի այս ամենի համար մեղադրել «Հատիս» ակումբի նախագահ պրն. Սարգսյանին, որը մեր մարզաշխարհին նվիրված այն բացառիկ մարդկանցից է, որ օգնում է ոչ միայն «Հատիս»-ին, այլեւ «Բանանց»-ին, «Կոտայք»-ին...

Ավելի շուտ նա զոհ է գնում հին պարտքերին եւ միայնակ ի վիճակի չէ կրել՝ միջազգային անհամեմատ ծանր բեռը: Նրան կառավարական մակարդակով օգնություն է պետք «Հատիս»-ին փրկելու համար: Անհրաժեշտ է ամեն ինչ անել, որպեսզի մեր թիմը շարունակի եվրոպական իր ելույթները:

ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ՀայՀամակարգիչը լուծարվեց. ինչո՞ւ

Երեկ երեկոյան բարձրագույն կրթության եւ գիտության նախարարության ու ՊԱԿ-ի ծառայությունների կողմից կնքվել է ՀայՀամակարգիչ կենտրոնի շենքը (նախկին Ռիմիական տեխնիկումի հին մասնաշենքը) կենտրոնը լուծարելու պատճառաբանությամբ: Այս առիթով վերոհիշյալ նախարարությանը հարցադրում են արել ԳԱ գիտության եւ կրթության ու մամուլի եւ լրատվության հանձնաժողովները (նախագահներ Ռաֆայել Ղազարյան եւ Մերուժան Տեր-Գուլանյան), փորձելով պարզել հրամանագրի հիմքերը եւ պատճառները: Ինչպես հայտնի է, ՀայՀամակարգիչ կենտրոնում են գործում «Հայաստան–Միջին Արեւելք» վերլուծական բաժինը, «21» շաբաթաթերթը եւ «Ալեսար» ռադիոհեռուստատեսային բազմալիք տեղեկատվական համակարգը: ■

Բրիտանացիները ստուգումներ են կատարում Անդրկովկասում

Հոկտեմբերի 28-ին Թբիլիսի է ժամանել սովորական սպառազինությունների սահմանափակման մասին պայմանագրի դրույթների իրականացումը վերահսկող Մեծ Բրիտանիայի հանձնաժողովը: Ինչպես հաղորդեցին Անդրկովկասի զինվորական օկրուգում, հանձնաժողովը կայցելի Ռուսաստանի զորքերի ստորաբաժանումներից մեկը: Իսկ թե ո՞րը, հայտնի կդառնա ստուգումից մեկ ժամ առաջ: ■

Ադրբեջանցիները փորձում են շրջանցել ԱՄՆ Կոնգրեսի որոշումը

Երեկ «Վեստի» հեռուստածրագրի ցերեկային թողարկման ժամանակ հաղորդվել է, թե ԱՄՆ-ը դադարեցրել է օգնության առաքումը Ադրբեջան, քանի որ ադրբեջանցիները հրաժարվում են բանակցել Հայաստանի հետ:

Ինչպես հայտնի է, սեպտեմբերին ԱՄՆ-ի կոնգրեսը հավանություն է տվել «Ժողովրդավարության աջակցելու մասին» օրենքին, որտեղ եւ մտցվել է Ադրբեջանին տրամադրվող օգնությունը 1993 թ. հունվարի 1-ից դադարեցնելու մասին հատուկ ճշտումը: Ինչպես նշվում է հոկտեմբերի 26-ին նախագահ Բուշի կողմից ստորագրված փաստաթղթում, արգելքն ուժի մեջ կմնա այնքան ժամանակ, քանի դեռ Ադրբեջանը չի վերացնել հարեւան տարածքների շրջափակումը:

Սակայն ինչպես նշում է ամերիկյան «Journal of Commerce» թերթը, այդ որոշումը ազդեցիկ հայկական լոբբիի ճնշման արդյունքն է: Դրա հետ մեկտեղ ԱՄՆ-ի գործարար շրջանակների թերթը նշում է, որ Ադրբեջանի պաշտոնյաները եւ ամերիկացի դիվանագետներն արդեն արգելքը շրջանցելու ուղիներ են փնտրում: Այսպես օրինակ, օգնությունը կարող է տրամադրվել երրորդ երկրների բարեգործական կազմակերպությունների միջոցով: ■

Նախիջեւան. Էլչիբեյն ու Ալիեւը համաձայնության են եկել

Ադրբեջանի նախագահ Աբուլֆազ Էլչիբեյը հայտարարեց, թե Նախիջեւանի ինքնավար հանրապետության ղեկավար Հեյդար Ալիեւի հետ զրույցների ընթացքում պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել, որ Նախիջեւանի ՆԳՆ-ի ղեկավարը կնշանակվի Ադրբեջանի եւ Նախիջեւանի փոխադարձ համաձայնությամբ:

Հոկտեմբերի 28-ին Թուրքիա մեկնելուց առաջ Բաքվի օդանավակայանում լրագրողներին տված հարցազրույցում Ա. Էլչիբեյը նշեց, որ չնայած «երրորդ ուժի» ջանքերին, կոնֆլիկտը Նախիջեւանում կկարգավորվի բանակցությունների ճանապարհով: Նախագահը դժգոհություն հայտնեց զանգվածային լրատվության միջոցների հասցեին, որոնք, իր կարծիքով, *«անհիմն չափազանցրել են»* կոնֆլիկտը:

Անկարայում Էլչիբեյը կմասնակցի Թուրքիայի անկախության օրվա տոնակատարությանը եւ Միջին Ասիայի պետությունների, Ղազախստանի, Թուրքիայի ղեկավարների հանդիպմանը: Հետո կսկսվի Ադրբեջանի նախագահի պաշտոնական այցը Թուրքիա: ■

Բյուրոկրատների ղարաբաղցի «սանձահարիչը»

Հետաքրքրվելով «Վաշինգտոնի բյուրոկրատների» դեմ պայքարելու ԱՄՆ-ի նախագահության թեկնածու Ռոս Պերոյի մտադրությամբ, հակաբյուրոկրատական կուսակցության նախագահ Ռուդոլֆ Կազարմանովը դիմել է նրան միջազգային բյուրոկրատիզմի դեմ պայքարելու միջազգային կուսակցություն ստեղծելու առաջարկությամբ: Հակաբյուրոկրատական կուսակցության ղեկավար կայանը գտնվում է Պետերբուրգում: Ինչպես երեկ «Մնաք»-ի Մոսկվայի թղթակցին հաղորդեց Ռուդոլֆ Կազարմանովը, որն, ի դեպ, ծնվել է Լեռնային Ղարաբաղի Մեյդիշեն գյուղում եւ որին մամուլն անվանել է *«բյուրոկրատների հռչակավոր սանձահարող»*, ԱՄՆ-ի նախագահական ընտրությունների ավարտից հետո ինքը պատրաստ է Ռ. Պերոյի հետ *«կիսել Ռուսաստանի բյուրոկրատիայի դեմ պայքարի ընթացքում ձեռք բերած իր փորձը»*: ■

Դոլարը Երեւանում 393 ռ.

Հոկտեմբերի 29-ից Հայաստանի հանրապետական բանկը սահմանել է օտարերկրյա վալյուտայի նոր հաշվարկային կուրս: Այսպես, մեկ դոլարն արժե 393 ռուբլի, մեկ անգլիական ֆունտը՝ 618 ռ. 39 կոպ., գերմանական մարկը՝ 255 ռ. 61 կոպ: Այսպիսով, Հայաստանն այդ ոլորտում փաստորեն հետ չի մնում Ռուսաստանից, որտեղ երեկ Մոսկվայի միջբանկային վալյուտային բորսայի սակարկության ժամանակ գրանցվել է դոլարի հերթական կուրսը՝ 398 ռուբլի մեկ դոլարի դիմաց: ■

Լուրերի Ռուլ

Ժիրինովսկին կայցելի Իրաք

Մոսկվայում Իրաքի դեսպան պրն. Յուսեյնը շնորհակալություն հայտնեց Ռուսաստանի լիբերալ-դեմոկրատական կուսակցության ղեկավար Վլադիմիր Ժիրինովսկուն «բարոյական աջակցության եւ Իրաքի շուրջ խաղաղական արտաքիցից հեռացող Ջ. Բուշի վարչակազմի կողմից հրահրվող իրադարձությունների մասին օբյեկտիվ գնահատականի համար», հաղորդեց կուսակցության մամուլի ծառայությունը: Փակ դռների ետեւում տեղի ունեցած զրույցի ժամանակ «Վ. Ժիրինովսկին հանձնեց Իրաքի նախագահին ուղղված անձնական նամակը եւ երախտագիտությամբ ընդունեց Բաղդադ այցելելու հրավերը»: ■

«Միջուկային» Աբխազիա

Անդրկովկասի ռազմական օկրուգի մամուլի կենտրոնը կտրականապես հերքեց զանգվածային լրատվության մի շարք միջոցների հաղորդագրությունը, թե Աբխազիայի տարածքում է գտնվում երկու միջուկային ռումբ: «ԻՖ»-ին տված հարցազրույցում մամուլի կենտրոնի ղեկավար Գենադի Ողլգաչովը հայտարարեց, թե Անդրկովկասի տարածքում ներկա պահին ոչ մի միջուկային զենք չկա: ■

Նոր անվանափոխություն

Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինի հատուկ հրամանագրով Կրեմլի Համագումարների պալատը վերանվանվել է Կրեմլի Պետական պալատ: Ինչպես նշվում է փաստաթղթում, այդ որոշումը պայմանավորված է «պալատի գործունեության զգալի փոփոխություններով»: ■

Ամեն ինչ զրոյից

Ռուսաստանի նախագահի մամուլի քարտուղար Վյաչեսլավ Կոստիկովը տարակուսում է, թե հնարավոր է արագ լուծել Ռուսաստանի եւ Ճապոնիայի միջեւ ներկա տարածքային խնդիրը, քանի որ երկու երկրներում տեղի է ունենում «հույզերի պոռթկում» այդ հարցի վերաբերյալ: Ճապոնիայի հեռուստառադիոընկերության մի խումբ լրագրողների հետ Կրեմլում տեղի ունեցած զրույցի ժամանակ նա կարծիք հայտնեց, որ նպատակահարմար է սառեցնել Մոսկվայի եւ Տոկիոյի միջեւ այդ հարցի քննարկումը: Ինչպես նշեց մամուլի քարտուղարը, այդպիսի որոշումը կարագացնի երկկողմանի հարաբերություններում շատ խնդիրների լուծումը, այդ թվում՝ Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինի այցը Ճապոնիա: ■

Լուրերը՝ Interfax-ի «Մնաքի», «Նոյան տապանի» եւ մեր թղթակիցների

BUSINESS TO BUSINESS

«ՎԵՐՏԵՔՍ ՎԵՆՉԸՐՍ» ՍՊԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴՈՒՍՏՐ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆ

YELLOW PAGES

ԴԵՂԻՆ ԷՋԵՐ

The only official Telephone Directory being jointly prepared by the Yerevan City Council and Vertex Ventures LTD, a New York Corporation.

The directory will contain the addresses and telephone numbers of all businesses registered in Yerevan together with various advertisements.

The directory will be published both in Armenian and in English and will be sold in Armenia and throughout the world.

Your advertisements will expand your business and will introduce it throughout various world markets.

If you desire to have your business known Internationally, then place your advertisements in the only official Yerevan telephone Directory, being prepared jointly by the Yerevan City Council and Vertex Ventures LTD, a New York Corporation.

Apply at Vertex Ventures LTD,
Address: Tamanian st. 2, Yerevan-9
tel. 56-06-05, hours 9.00-17.00
55-27-52, hours 17.30-21.30

Միակ պաշտոնական տեղեկագիրքը, որը համատեղ պատրաստվում են հրատարակելու Երեւանի քաղաքային խորհրդի գործադիր կոմիտեն եւ ամերիկյան «ՎԵՐՏԵՔՍ ՎԵՆՉԸՐՍ» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունը:

Տեղեկագրքում տեղ կգտնեն Երեւանի բոլոր ձեռնարկությունների հասցեները եւ հեռախոսահամարները, ինչպես նաեւ այլազան գովազդներ ձեռնարկությունների եւ նրանց գործունեության մասին:

Տեղեկագիրքը լույս կտեսնի հայերեն եւ անգլերեն լեզուներով, կվաճառվի Հայաստանում եւ ամբողջ աշխարհում:

Տեղեկագրքում տեղ գտած գովազդները հնարավորություն կընձեռեն գործարար մարդկանց եւ ձեռնարկություններին դուրս գալու միջազգային շուկա եւ ընդլայնելու գործարար կապերը:

Եթե դուք ցանկանում եք, որ Ձեր գործունեության մասին իմանան ամբողջ աշխարհում, ապա տեղավորեք Ձեր գովազդը տեղեկագրքում, որը միակ պաշտոնականն է եւ համատեղ պատրաստվում է Երեւանի քաղաքային խորհրդի գործադիր կոմիտեի եւ ամերիկյան «Վերտեքս վենչըրս» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերության կողմից:

Դիմել ամերիկյան «Վերտեքս վենչըրս» ՍՊԸ Հայաստանի դուստր ձեռնարկությանը:
Հասցեն՝ Երեւան-9, Թամանյան-2
Հեռախոս՝ 56-06-05 ժամը 9.00-ից - 17.00,
55-27-52 ժամը 17.30-ից - 21.30:

VERTEX VENTURES
ARMENIAN SUBSIDIARY LTD. CORPORATION . NEW YORK-YEREVAN

Ազգ

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ «Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ

Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ

Խմբագիր
ՀԱՄԼԵՏ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

Տնօրեն ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

52.16.35 գլխ. խմբ.
58.18.41 խմբագիր
56.28.63 տնօրեն

Apple® Macintosh® համակարգչային շարուածքը «Ազգ» թերթի

Azg Daily, 47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 375010

Editor H. AVEDIKIAN

ՀՀ Նախարարների խորհրդին առընթեր «Պարբերական» հրատ. տպարան, Երեւան-23, Արշակունեաց 2

Գրանցման թիւ 65
Տպաքանակ 20 000
Ստորագրուած է տպագրութեան 29.10.1992

Դասիչ 69149
Պատուէր 1574

digitised by A.R.A.R.@